1994

LİBERAL PARTİ

SANA GÜVENİYOR

PROGRAM

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Neden yeni bir siyasi parti?
Neden "liberal" bir parti?
Devletçilik
Temel Felsefe ve Öncelikli Amaç
Örgütlenme
Dilek

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya ve Türkiye
Değişim ve Türkiye
Özkaynaklarımız
Sorumluluğumuz...
ve Liberal Parti

İLKELER

I. Devlet Yönetimi
Temel Sorun
Dördüncü Güç
Toplumsal Sözleşme

1.1. Anayasa
1.2. Adli Sistem
1.3. Temsil
1.4. İdari Yapı

1.5. Toplum Düzeni ve İç Güvenlik
1.6. Dış Güvenlik ve Savunma
1.7. Dış Politika

II. Ekonominin İşleyişi
Yakın Geçmiş
Bugün

11.1. Ekonomide Devletin Yeri
11.2. Vergi ve Teşvik
11.3. Mali Piyasalar ve Sigortacılık
11.4. Dış Ekonomik İlişkiler ve Yabancı Sermaye
11.5. Tarım ve Sanayi
11.6. Altyapı

III. Sosyal Yaşam

111.1. Kültür
111.2. Eğitim
111.3. Sağlık
111.4. Tüketici Hakları ve Çevre
111.5. Spor

IV. Belediyeler

IV.1. Belediyecilikte Liberal Anlayış
IV.2. Kent
IV.3. Belediye Başkanının Görevi
IV.4. Yatırımlar
IV.5. Parasal Kaynak
IV.6. İmar
IV.7. Kentte Özel Mülkiyet

IV.8. Gecekondular
IV.9. Kent Hizmetleri
IV.10. Makro Konseptlerve Planlar
IV.11. Kültür ve Sanat

EKLER

EK1: Tanımlar
Liberal
Liberalizm
Liberalleşme
Liberalleştirme
Ana Tez
Liberalizmin Tarihçesi

EK 2: Birleşmiş Milletler
İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

GİRİŞ

Neden yeni bir siyasi parti?

Liberal Parti Türk siyasal yaşamında eksikliği her geçen gün biraz daha fazla hissedilen, *liberal* yani, *özgürlükçü* felsefeyi (bkz. Ek 1-2) ekonomik yaşamda olduğu kadar; sosyal ve kültürel alanlarda da yeşertmeyi hedefleyen bir siyasi oluşumdur.

Ülkemizdeki hiçbir siyasi partinin gerçek anlamda ve *samimiyetle,* bireyin mutluluk ve refahının kesin önceliği olduğu, her anlamda özgürlükçü, liberal demokrasiyi savunduğu ve dolayısıyla, *bugünün misyonuna* hizmet ettiği söylenemez.

Liberalizm adı altında yapıldığı savunulan tüm uygulamaların, oy toplamaya dönük, *popülizmden* öteye gitmediği bir gerçektir. Partimiz, siyasal yaşamımızdaki bu önemli boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Liberal Parti ile *Türkiye'de ilk kez* devlet ile ilişkisi, devletten beklentisi olmayan; devletçiliğe karşı *bireyin yaratıcı ve üretici gücünü savunan,* kollayan örgütlü bir hareket ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenledir ki, mevcut herhangi bir siyasi parti içinde mücadele vermek gibi, beyhude bir yol tutulmamış; hareketin doğrudan doğruya sokaktaki insanla başlatılması ve geliştirilmesi öngörülmüştür.

Neden "liberal" bir parti?

Yukarıda da ifade edildiği üzere, ülkemizin siyaset sahnesindeki politik hareketlerin tümü temelde *devletçi zihniyetin* ürünleri ve savunucularıdırlar. Bu durum, bu partileri birbirinin tıpatıp benzeri kılmaktadır.

Nitekim, yakın tarihimizden örneklersek, 1973-74 MSP-CHP ve izleyen AP *koalisyon hükümetleri* bu nedenle uyumlu yürüyebilmiştir. Bugünkü DYP-

SHP koalisyonun *zahiri* uyumu da, aynı gerçeğe bağlanabilir.

Bu partilerin hepsi *aynı hamurun ürünleridir çünkü,* hepsinin kuruluşunda ve yönetiminde devletçi zihniyetin temsilcileri; yaşamları boyunca şu yada bu şekilde devlette görev almış kişiler bulunmaktadır.

Zaten bu nedenledir ki, ülkemiz gerek ekonomik, gerek sosyal, gerekse kültürel atılımları *bir türlü gerçekleştirememekte* ve bugünkü tıkanıklıkları yaşamaktadır.

Bugüne dek Türkiye'de gerçekten bireye, sokaktaki insana dönük, onu merkez alan, onun yaratıcı ve girişimci gücüne güvenen, onu *onurlandıran* bir siyasi oluşuma gidilmemiş; bu yapıda bir siyasi harekete girişilmemiştir.

Oysa, *liberalizm ve liberal demokrasi,* tüm çağdaş ve ileri ülkeler için olduğu gibi, Türkiye ve Türk insanının refah ve mutluluğu için de tek yoldur.

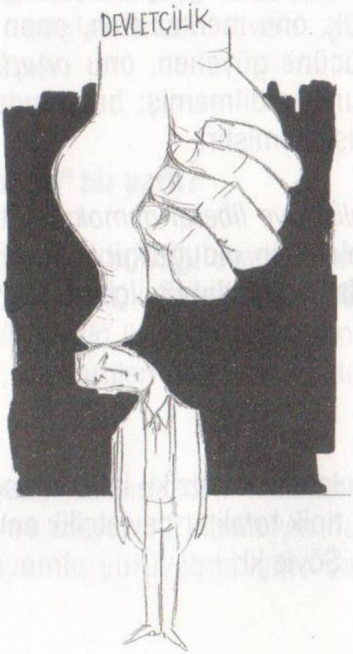
Devletçilik

Özenle vurgulamak isteriz ki, Liberal Parti *devletçilik* deyimini, tipik totaliter devletçilik anlamıyla kullanmaktadır. Şöyle ki:

Devlet dünyada sınırları belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan bireylerin *asgari müştereklerde* birleştiği ve anlaştığı sistemdir. Bu gerçek devleti, birey için ve bireyin içinde yer aldığı, işlev verdiği kurumlar itibariyle, varlığını borçlu olduğu güç haline getirir.

Devletçilik bu asli, bu yaşamsal gücün birey için değil, *bireye karşı* kullanılması şeklinde tezahür eden bir yönetim anlayışıdır.

Bu nedenledir ki, Liberal Parti *devlete* değil, *devletçiliğe* karşıdır.

Devletçilik yanlız Türkiye'de değil, tüm dünyada gerek ekonomik, gerek sosyal, gerekse kültürel alanlarda *iflas etmiş* bir sistemdir.

Oysa, bireyin özellikleri dünyanın her yerinde aynıdır ve değişmez. Birey *refah* ister, *mutluluk* ister, kendini her alanda *özgürce ifade* etmek ister. Bireyin bu temel, bu vazgeçilmez özelliklerini tarih boyunca ne Lenin, ne Stalin, ne kapitalizm, ne de sosyalizm değiştirebilmiştir.

Liberalizm bu anlayışla insanı, bireyi merkez almakta; bireyin özgürlüğünü, bireyin refah ve mutluluğunu *öncelikli amaç* olarak belirlemektedir. Liberalizm, toplumsal refah ve mutluluğun, bireysel özgürlük, refah ve mutluluktan geçtiğine inanır.

Bugün devletçilik, belki de geçirdiği belirli bir evrimin sonucu olarak, artık ham müdahalecilik biçiminde değil; *halka* ö/zmet şeklinde tezahür ediyor olsa da, bu bir *aldatmacadır ve* bunun bir aldatmaca olduğu, tecrübelerimiz ile de sabittir.

Toplumsal kalkınmayı sağlamak, istihdam yaratmak, vb *sosyal devlet* anlayışı, söylemden öteye gidememiş; birey, toplum ve kurumlar bu anlayışın sonucu olarak, sürekli *istismar* edilmişlerdir.

Temel Felsefe ve Öncelikli Amaç

Liberal Parti'nin öncelikli amacı, bu aldatmacayı bireyin ve halkımızın gözleri önüne sermek; devletçilik anlayışının neden olduğu *maddi ve manevi kayıpları* Türk halkına anlatmaktır.

Liberal Parti'nin bu bağlamda başarısı, halkımızın liberalizmi benimsemesi yolunu açacak ve hareket böylece ivme kazanacaktır. Böylelikle, *tarihimizde ilk kez* bireyin ve dolayısıyla, halkın iradesinin devlet yönetimine doğrudan yansıması, *liberal demokraside* gerçekleşmiş olacaktır.

Liberal Parti'nin liberal devlet yönetimi anlayışı doğrultusunda öngördüğü siyasi, idari, sosyal ve ekonomik *yeniden yapılanma programı* izleyen sayfalarda genel hatları ile yer almaktadır.

Söz konusu yeniden yapılanma programının *temel felsefesi,* bireyi devletçiliğe karşı korumak; onu özgür ve rahat bırakarak, inisiyatif sahibi kılmaktır.

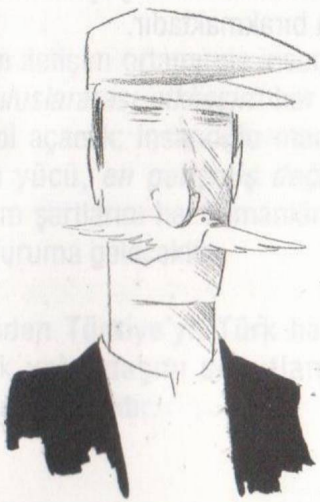
Tekrar ediyoruz: Liberal felsefe bireye güvenir, bireye inanır, bireyi özgür kılar, bireyi kayıt altına almaz, bireyden kuşkulanmaz, bireyden korkmaz! Dolayısıyla, öngörülen sistemde birey siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda doğrudan söz sahibi olacak, inisiyatifini kullanabilecektir.

Liberal Parti için, liberal hareketin *demokrasinin kuralları* içinde, bireyin ve halkımızın rızası ile, katılımı ile gerçekleştirilmesi, *birincil* önemi haizdir.

Örgütlenme

Yukarıda ifade bulan felsefe, Liberal Parti bünyesinde de benimsenmekte; parti örgütü ortalama Türk halkının *gerçek temsilcileri me* oluşturulmaktadır.

Nitekim, Liberal Parti, tüm diğer siyasi partilerin kuruluşunda ve yönetiminde gözlendiği gibi, *sadece aydın, seçkin kesime hitap eden,* onların desteğini arayan bir hareket değildir. Tersine, öncelik sokaktaki *sıradan insanındır.*

Liberal Parti kurucuları, kendi kaderini eline almış *girişimcilerden* oluşmaktadır. Kahvehane işletmecileri, manavlar, bakkallar, şoförler vb dinamik küçük ve orta boy girişimciler yani, *esnaf kesimi,* Liberal Parti örgütünün belkemiğini teşkil edecek; her yörede, her yerleşim biriminde bu özellikleri haiz bireylere partimizin kapıları hep açık olacaktır.

Liberal Parti tüm gelişmiş ülkeler için olduğu gibi, Türkiye için de *gerçek liberal demokrasiyi savunan* herkesi çatısı altına davet etmektedir.

Dilek

Liberal Parti Türk insanının ve Türk halkının bilincine, *sağduyusuna* güvenmekte; liberal demokrasiyi destekleme ve yeşertme inisiyatif ve kararını onlara bırakmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya ve Türkiye

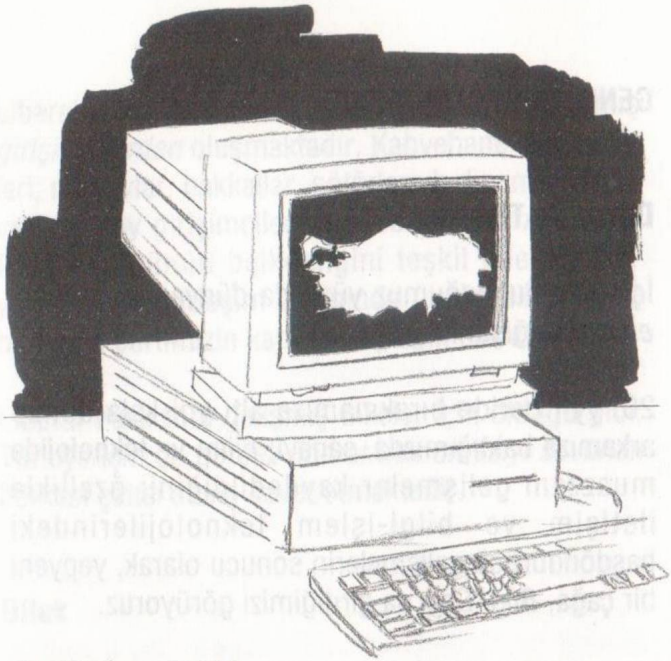
İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünyamız tarihinin *en hızlı* değişimini yaşadı.

20. yy'ı geride bırakmamıza altı yol kala dönüp arkamıza baktığımızda, sanayi, bilim ve teknolojide muazzam gelişmeler kaydedildiğini; özellikle iletişim ve bilgi-işlem teknolojilerindeki başdöndürücü gelişmelerin sonucu olarak, yepyeni bir çağa, *Bilgi Çağı'na* girdiğimizi görüyoruz.

Bilgi Çağı daha şimdiden 21. yy da dünyamızın daha da *hızlı ve köklü değişikliklere* sahne olacağına işaret etmektedir.

Hızlı ve etkin iletişim ortamında insanlar, kurumlar, halklar ve *uluslararası etkileşim* her alanda büyük değişime yol açacak; insanoğlu maddi ve manevi varlığını en yücü, *en gelişmiş değerlere* endeksleyen yaşam şartlarını her zamankinden daha çok talep eder duruma gelecektir.

Bu değişimden Türkiye'yi, Türk halkını ve birey olarak Türk vatandaşını soyutlamak mümkün değildir ve olmayacaktır.

Değişim ve Türkiye

Türkiye, çoğrafi avantajı, köklü tarihsel birikimi, çok yönlü ve zengin kültürel varlığı, genç ve dinamik toplum yapısı, girişimci ve çalışkan insanları ile böylesi bir dünya ortamına değil uyum sağlamak, bu ortamın oluşmasına en büyük *katkıda bulunacak* tüm özelliklere sahip, dünya üzerindeki sayılı ülkeden biridir.

Ülkemizin dünya için değeri büyüktür ve bu gerçeği kimse değiştiremez.

Özkaynaklarımız

* Türkiye, herşeyden önce, dünya üzerindeki coğrafi konumu ile *kilit ülke* durumundadır. Anadolu toprakları, tarih boyunca olduğu gibi, bugün de çok yönlü stratejik önemini korumaktadır. Bu eşsiz doğal konum, büyük potansiyal ve güç vaadetmektedir.

Ülkemizin kuzey-güney, doğu-batı arasındaki *köprü konumu,* özellikle, insan refah ve mutluluğuna hizmet edecek, dünya ekonomik aktivitesinin yoğunlaşacağı *merkez* olmasına imkan sağlamaktadır.

Komünist blokun çökmesi ve bu blok ülkelerinin birer, birer serbest ticaret partneri haline gelmeleri ile, bu potansiyal daha da önem kazanmaktadır. *Orta Doğu* ve *Orta Asya* petrol rezervleri de Türkiye'nin bu köprü konumuna ek avantajlar sağlamaktadır.

Sorun, bu gerçeğin her yönü ile idrak edilmesinde; bu doğal potansiyalin Türkiye ve dünya için hak ettiği değere kavuşturulabilmesinde yatmaktadır.

* Anadolu ve Anadolu halkı dünya tarihinin en

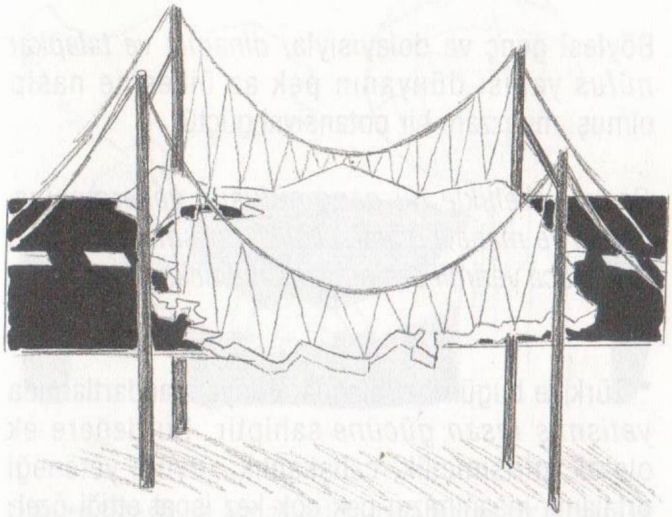
büyük medeniyetlerinin kurulduğu ve yeşerdiği toprakların; Türkiye ve Türk halkı dünya tarihinin en güçlü devletlerinden biri olan, *600yıllık OsmanlI İmparatorluğu'*nun mirasçılarıdır.

Bu durum, Türkiye Cumhuriyeti'nin, Türk toplumunun ve Türk insanının *derin tarih bilincine* işaret etmektedir. Başka ülke vatandaşlarının okuyarak, araştırarak, inceleyerek sahip olmaya çalıştıkları böylesi bilinç, bizim genlerimize işlemiş olmalı ki, üzerinde durmayacak kadar doğal zannediyor, ziyan ediyoruz.

Sorun, çok derinlerde yatan bu bilinci şuurlu biçimde tazelemek; böylesi bir geçmişe kıyasla genç sayılabilecek Cumhuriyetimizi, tüm kurumlan ile, bu mirasın üzerinde ve fakat, çağın gerçekleri, çağın değerleri ile yoğurarak, yeniden yapılandırmakta yatmaktadır.

* Türkiye Cumhuriyeti'nin toplum yapısı çok çeşitli etnik özellikleri ve dolayısıyla, *kültürel zenginliği* haizdir.

Böylesi bir toplum yapısı, liberal demokrasinin yeşermesi için ideal ortamı hazırlar. Yine böylesi bir toplum yapısı, bugün tüm ileri ülkelerin *küreselleşme* kavramı içinde ideal olarak gördüğü,

gerçekleştirmeye çalıştığı dünya ortamının nüvesi niteliğindedir. Çünkü, böylesi bir mozaiktir ki, insanoğluna *etkileşim* yoluyla en somut, en hızlı maddi ve manevi gelişimi sağlar.

Sorun, bu özgün yapının özenle korunmasında; korunmakla kalmayıp, geliştirilmesinde ve tüm dünyaya örnek teşkil edecek şekilde, bilinçle onurlandırılmasında yatmaktadır.

* Türkiye'nin 60 milyonluk nüfusunun yarısı 19 yaşın altındadır.

Böylesi genç ve dolayısıyla, *dinamik ve talepkar nüfus* yapısı dünyanın pek az ülkesine nasip olmuş, muazzam bir potansiyal güçtür.

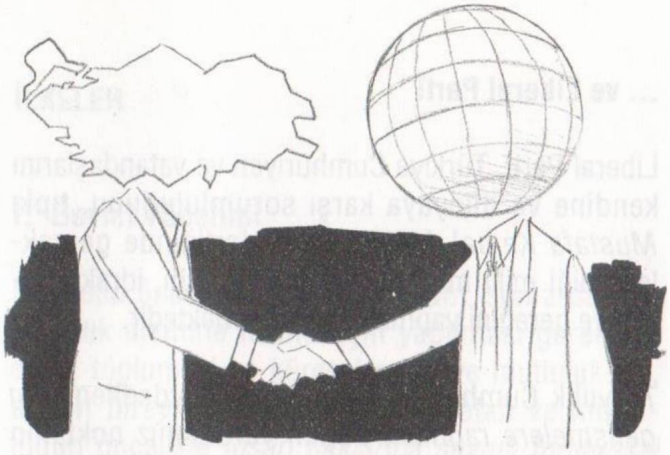
Sorun, özellikle bu genç nüfusun yeşermesine, maddi ve manevi olarak sağlıklı gelişmesine imkan sağlayaca verimli ortamı yaratabilmektir.

* Türkiye bugün her alanda, dünya standartlarında *yetişmiş insan gücüne* sahiptir. Bu değere ek olarak, girişimcilik, çalışkanlık, uyum yeteneği ortalama insanımızın pek çok kez ispat ettiği özelliklerinin başında gelmektedir.

Sorun, insanlarımızın bu niteliklerini ortaya koymalarına, kendilerini ifade etmelerine, her bakımdan üretken olmalarına imkan sağlayacak, özgür ve hatta, sınırsız imkanları onların önlerine koyabilmekte yatmaktadır.

Sorumluluğumuz

Türkiye Cumhuriyeti sahip olduğu bu eşsiz özkaynakların bilinci ile, kendisine karşı olduğu kadar, dünyamız ve dünya insanına karşı sorumluluğunu idrak etmek; zaman kaybetmeksizin çoktan haketiği *lider ülke* konumuna gelmek zorundadır.

Dünya üzerinde işgal ettiğimiz bu *eşsiz stratejik köprüde* ve böylesi *özkayrıakla* savunduğumuz liberal demokrasiyi yaşama geçirebilmemiz halinde, Türkiye için olduğu kadar, insanlığa büyük hizmet yapacağımıza içtenlikle inanıyoruz.

Ülkemizde başlatılan liberal demokrasi hareketi dünyadaki tüm liberal hareketleri de güçlendirecektir. *Dünyanın liberalleşmesi,* totaliter rejimlerin sonu olacak; dünya toplumlarını ve insanını prangalayan zincirler atılacak; insanoğlu tarihin her döneminde peşinden koştuğu *refah ve mutluluğa* hızla kavuşacaktır.

Bireyleri fakir ve mutsuz bir toplumdan, kendisi dahil, kimseye fayda yoktur ve liberalizm sadece ülkemiz için değil, *bütün insanlık* için kurtuluştur.

4

... ve Liberal Parti

Liberal Parti, Türkiye Cumhuriyeti ve vatandaşlarını kendine ve dünyaya karşı sorumluluğunu, tıpkı *Mustafa Kemal Atatürk'ün* önderliğinde gerçekleştirdiği milli mücadelede olduğu gibi, idrak etmeye ve gereğini yapmaya davet etmektedir.

70 yıllık Cumhuriyet tarihimizde kaydedilen *tüm gelişmelere rağman,* bugün vardığımız noktanın Türk insanı, Türkiye Cumhuriyeti ve insanlık alemi için *yeterli olmaktan uzak* olduğunu düşünüyor; mevcut muazzam potansiyalin ve gücün çok küçük bir kısmının, o da, *yanlış* kullanıldığına inanıyoruz.

Türkiye bundan çok daha iyisini ve fazlasını haketmektedir.

İLKELER

I. Devlet Yönetimi

Siyasetin önce insan, sonra toplum, sonra da tüm insanlık alemine hizmet için yapılması gerektiği; amaç toplumsal ve küresel refah ve mutluluk ise, aracın *birey* olduğuna; bireysel refah ve mutluluğun öncelikle *insan haklarına saygılı toplumsal düzenden* geçtiğine inanıyoruz.

Liberal Parti birey hak ve özgürlüklerini tam anlamıyla teminat altına alan; ifade, din ve girişim özgürlüklerinin vazgeçilmez olduğu; toplum iradesinin kayıtsız, şartsız egemen olduğu; devletin gerek ekonomik, gerek sosyal, gerekse kültürel yaşama müdahalesinin asgari düzeyde bulunduğu; *çağdaş, demokratik hukuk devletinin tesisini* başlıca görevi olarak görmektedir.

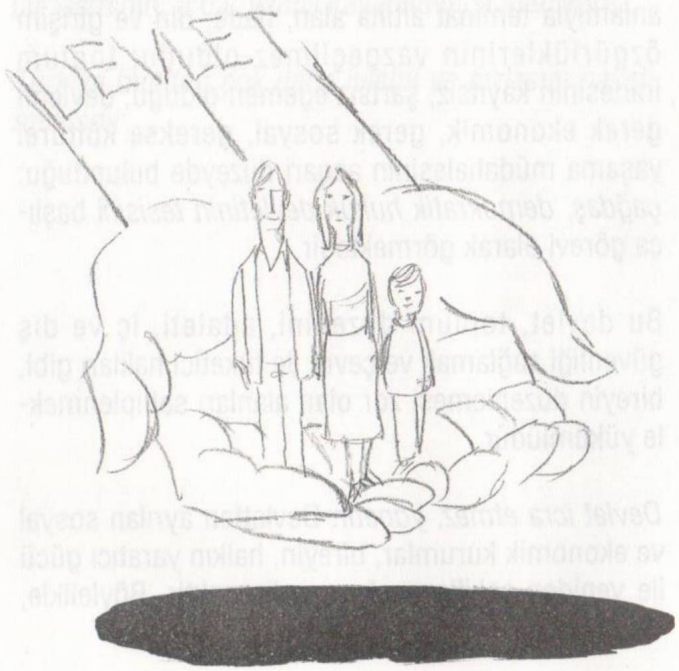
Bu devlet, toplum düzenini, adaleti, iç ve dış güvenliği sağlamak ve çevre ile tüketici hakları gibi, bireyin düzenlemesi zor olan alanları sahiplenmekle yükümlüdür.

Devlet icra etmez, yönetir. Devletten ayrılan sosyal ve ekonomik kurumlar, bireyin, halkın yaratıcı gücü [4] ile yeniden şekillenecek ve gelişecektir. Böylelikle,

devlet bugünkü *hantallığından* kurtulup, etkin ve dinamik bir yapıya kavuşacaktır.

Liberal demokratik sistemde devlet *ekonomide rekabete dayalı ortamının oluşması* ve gelişmesi gereğine inanır çünkü, böylelikle kaynak dağılımı, yatırımlar ve üretim optimum esaslarda gerçekleşecektir.

Liberal remokraside devlet *din ve vicdan hürriyetlerini ve laikliği* birbirini tamamlayan unsurlar olarak görür.

Temel Sorun

1946'dan bu yana uygulanan *çok partili parlamenter sistemin,* toplumumuz ve insanımız için Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile amaçlanan sonuçları vermemiş olmasının temelinde, yürürlüğü konulan hiçbir anayasalamızın demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez koşulu olan *kuvvetler ayrılığı ilkesini* benimsememiş olduğu gerçeği yatmaktadır.

Yargı, yürütme ve yasama olarak ifade edilen bu üç güç, demokratik hukuk devletinde birbirinden bağımsız ve fakat, *yargı ağırlıklı* olarak, birbiri ile koordineli biçimde işlev verirler.

Oysa, ülkemizde bu üç güce, hiç kuşkusuz, yasama (Parlamento) egemen olagelmiştir. Örneğin:

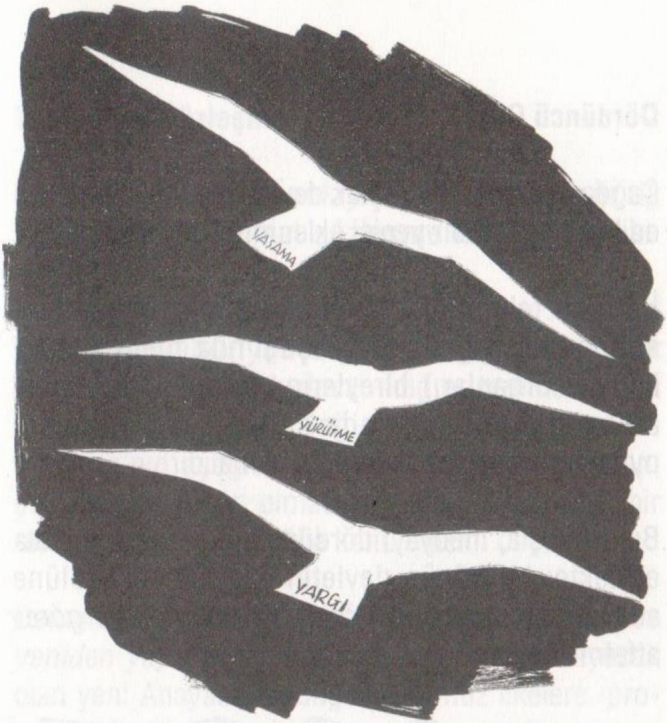
Aslında yürütmenin (Hükümet) başı olması gereken Devlet Başkam'nı (Cumhurbaşkanı) *toplum iradesi değil,* Parlamento belirlemekte yani, tarafsızlığı öngörülen bu makam, Parlamento'da çoğunluk oyuna sahip *siyasi irade tarafından* seçilmektedir. Parlamento'da çoğunluk oyuna sahip siyasi iradenin seçtiği Devlet Başkam'nın (Cumhurbaşkam'nın) öngörülen tarafsızlığı bu nedenledir ki, herzaman tartışma konusu olmuştur.

Öte yandan, yürütmenin (Hükümet) başı yani, Başbakan, yine yasama organı (Parlamento) tarafından belirlenmekte ve/veya onaylanmaktadır yani, Parlamentodaki *siyasi iradeye tabidir,* onun temsilcisidir. Oysa, yürütme *toplum bütününe* karşı sorumludur; Parlamento'da oy çokluğuna sahip bir siyasi iradeye değil ve dolayısıyla, toplum tarafından seçimle belirlenmelidir.

Yargıçlarımızın karar aşamasında çok veciz biçimde ifade ettikleri üzere ("Yaz kızım, Türk milleti adına...") yargı gücünün de yine toplum adına kullanılması için, *toplumsal iradenin ürünü* olması yani, toplum tarafından seçimle belirlenmiş olması gerekir. Türkiye'de yargının Parlamento'da çoğunluğu bulunan siyasi iradenin seçtiği bir Başbakan ve onun belirlediği Adalet Bakanı'na bağlı olması, yargı bağımsızlığını *tartışılır* kılmaktadır.

Özetle: Yargı ve yürütme, topluma doğrudan sorumludur. Dolayısıyla, bu iki gücü toplum adına kullanan organlar, toplumsal iradenin ürünü olmak yani, toplum tarafından mutabakatla belirlenmek zorundadırlar.

Yasama ise, doğaldır ki, toplum bütününü oluşturan karşıt demokratik grupların *çıkar iradelerine* dayanarak seçtikleri vekillerden değil

temsilcilerden oluşur. Bu nedenle de, doğaldır ki, Parlamento bir toplumsal mutabakatın ürünü değildir; olması da beklenemez. Yasama organının (Parlamento'nun) üyeleri millet bütününe değil, mensup oldukları *siyasi partilere* oy vermiş olan vatandaşlara karşı sorumludurlar.

Zaten bu nedenledir ki, Liberal Parti yasama organını *Temsilciler Meclisi-,* bu organın üyelerini ise *Temsilci* olarak anmaktan yanadır.

Dördüncü Güç

Çağdaş demokratik hukuk devletinde yukarıda sözü edilen üç gücü bir yenisi eklenmiştir: *Medya.*

iletişim teknolojisindeki akıl almaz gelişmeler sonucu ulaştığımız Bilgi Çağı'nda medya (kitle iletişim organları) bireylerin ve toplumun liberal anlayışla gelişmesinde son derece etkin rol oynayabilir, oynamaktadır, oynamalıdır.

Bu anlayışla, medyayı dördüncü güç olarak mütala etmekte; bu gücün devletin işleyişindeki rolüne anayasada ifade bulan özel *sorumluluk ve görev* atfetmekteyiz.

Toplumsal Sözleşme

Yukarıda özetlenen anlayışın ifade bulacağı ilk metin, bir toplumsal sözleşme niteliği taşıyan *Anayasa'dır.*

Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir *demokratik hukuk devleti* olarak devamlılığını teminat altına almak üzere, köklü değişiklikleri öngören bu Anayasa'nın aşağıda belirtilen hususları gözeten, çok *kısa* bir metin olması gerektiğine inanıyor; bir *referandum* ile yürürlüğe konulmasını öneriyoruz.

Demokratik hukuk devletinin tesisi için önerilen ve *yeniden yapılanmanın* temel taşlarını belirleyecek olan yeni Anayasa ile öngördüğümüz ilkelere, programın bu ilk bölümünde yer verilmektedir.

Bu Anayasa çerçevesinde *devletin asli görevleri* olarak belirlenen yargı ve adalet, toplum düzeni ve iç güvenlik, dış politika ve savunma konularına da, programın yine ilk bölümünde yer verilmektedir.

1.1. Anayasa

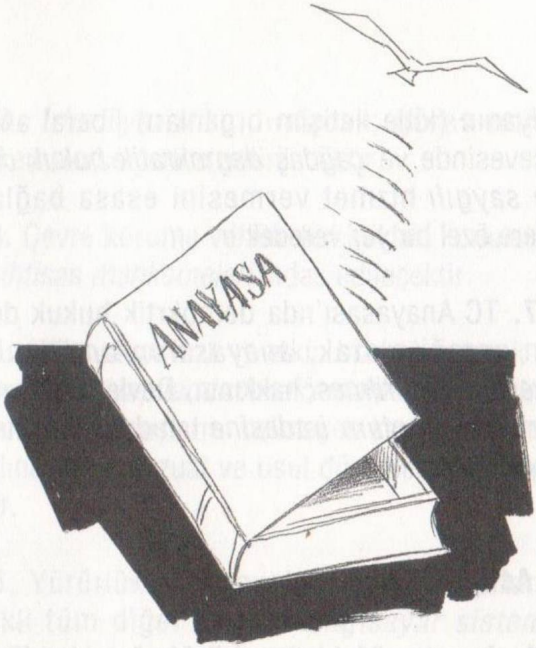
1.1.1. TC Anayasası, demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez özelliği olan *kuvvetler ayrılığı ilkesi* uyarınca, yasama, yürütme ve yargının birbirinden

tamamen bağımsız şekilde işlemesini temen eden hükümlere yer verecek; birbirlerini denetleyen ve dengeleyen bu güçlerin, birbirleri ile *işbirliği ve koordinasyon* esaslarını belirleyecektir.

1.1.2. TC Anayasası, demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez özelliği olan *kuvvetler ayrılığı ilkesinin* işlerliğini teminen, yürütme gücünün (hükümetin) *iki turlu seçimle* millet bütünü tarafından seçilen ve asgari *%51 oy alan* bir Başkan'a ve bu Başkan'ın belirleyeceği bir Kabine'ye verilmesi ilkesine ve *Başkanlık Sistemi* olarak adlandırılan bu yapının işleyiş esaslarına yer verecektir.

1.1.3. TC Anayasası, demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez özelliği olan *kuvvetler ayrılığı ilkesinin* işlerliğini teminen, yargının Başkan ve üyelerini toplumsal iradenin belirleyeceği bir *Yüksek Mahkemece* ve bu makama bağlı etkin bir adli mekanizmaya verilmesi ilkesine ve bu yapının işleyiş esaslarına yer verecektir.

1.1.4. TC Anayasası, demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez özelliği olan *kuvvetler ayrılığı ilkesinin* işlerliğini teminen, yasamanın (Parlamento) *dar bölge ve İki turlu seçimle asgari %51* oy alan siyasi parti temsilcilerinin oluşturduğu *Temsilciler Meclisi me* yürütüleceği ilkesine ve bu yapının işleyiş esaslarına yer verecektir.

1.1.5. TC Anayasası çağdaş demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez özelliği olan insan hak ve özgürlükleri bağlamında, TC devleti tarafından zaten kabul edilmiş bulunan, *Birleşmiş Milletler İnsan Haklan Evrensel Bildirgesi* ilkelerine tam anlamıyla sadık kalınacağı; aynı konuda uluslararası anlaşmalarda ifade bulabilecek tüm gelişmelerin *peşinen* kabul edileceği hükmüne yer verecektir. Anayasa bu konuda Türkiye ve Türk toplumuna özel başka hiçbir hükme yer vermeyecektir.

1.1.6. TC Anayasası çağdaş *demokratik hukuk devletinin* dördüncü gücü olarak kabul edilen

medyanın (kitle iletişim organları) liberal anlayış çerçevesinde ve *çağdaş demokratik hukuk devletine saygılı* hizmet vermesini esasa bağlayan ilkelere özel bir yer verecektir.

1.1.7. TC Anayasası'nda demokrtik hukuk devletinin gereği olarak, *anayasanın onaylanması ve/veya değiştirilmesi* hakkının, Devlet Başkanı'nın önerisi ile, *toplum iradesine* tanıdığı ilkesine yer verecektir.

I.2. Adli Sistem

1.2.1. Anayasa Mahkemesi kaldırılacaktır. Yerine, önemli konularda son kararı toplum iradesinden aldığı yetki ve güçle veren bir *Yüksek Mahkeme* kurulacaktır. Adli mekanizma, *seçimle göreve* getirilen üyelerden oluşan bu Yüksek Mahkeme'ye bağlanacaktır.

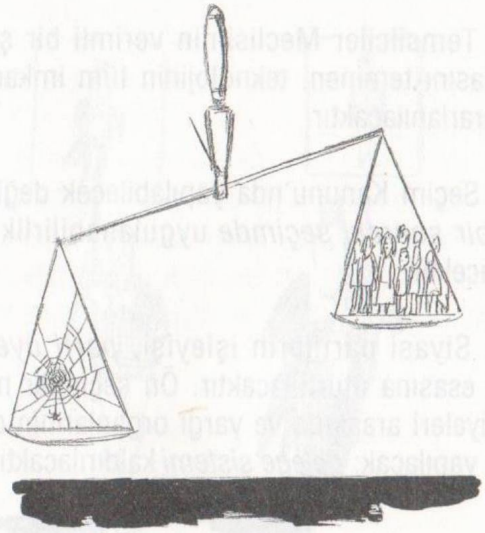
1.2.2. Adli mekanizmanın parasal ihtiyaçları, bu amaca hizmetle oluşturulacak *bağımsız* bir fondan karşılanacaktır. Bu fonun temel girdisini, günün şartlarına uygun, gerçekçi biçimde belirlenen *adli harçlar* oluşturacaktır. Adli sistem içinde görevli yargıçların ve diğer personelin gelir düzeyleri her zaman görevin önemine uygun düzeylerde tutulacaktır.

1.2.3. *İdari yargı* kaldırılacak; görev normal mahkemelerce yerine getirilecektir.

1.2.4. Çevre koruma ve tüketici hakları konularında özel *ihtisas mahkemeleri* ihdas edilecektir.

1.2.5. Adli sistem hızlı ve etkin hizmet verecek şekilde *yeniden yapılandırılacak,* mahkemelerin kuruluş ve işleyiş esaslarını belirleyen kanunlar yeniden ele alınacak; mevzuat ve usul düzenlemeleri yapılacaktır.

1.2.6. Yürürlükteki kanunlar, içtihat kararları ve gerekli tüm diğer bilgiler *bilgisayar sistemine* geçirilecek; teknolojinin tüm imkanları devreye sokulacaktır.

1.3. Temsil

1.3.1. Yasama organı (Parlamnto) *dar bölge sistemi ve iki turlu seçimle, asgari %51 oy alan* siyasi parti temsilcilerinden oluşacak; bu organın adı *Temsilciler Meclisi* olarak değiştirilecektir.

1.3.2. Temsilciler Meclisi üyelerinin Devlet Başkanı tarafından *Kabine'ye atanmaları halinde,* üyelikleri düşecektir.

1.3.3. Temsilciler Meclisi üyelerinin meclis dışı *dokunulmazlıkları kaldırılacak-,* suç işlediği öne sürülen bir temsilcinin sorgulanması ve yargılanması, her TC vatandaşına uygulanan esaslar ve yasalar çerçevesinde yapılacaktır.

1.3.4. Temsilciler Meclisi'nin verimli bir şekilde çalışmasını teminen, teknolojinin tüm imkanlarından yararlanılacaktır.

1.3.5. Seçim Kanunu'nda yapılabilecek değişikliklerin *bir sonraki seçimde* uygulanabilirlik esası getirilecektir.

1.3.6. Siyasi partilerin işleyişi, *parti üyelerine güven* esasına oturtulacaktır. Ön seçimler mazbut parti üyeleri arasında ve yargı organlarının denetiminde yapılacak; *delege sistemi* kaldırılacaktır.

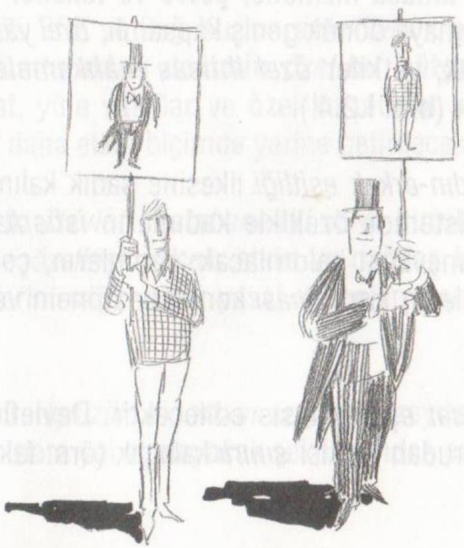
1.3.7. *Siyasi partilere üye* olabilmek için 18 yaşını bitirmiş olmak yeterli olacaktır.

1.3.8. *Seçme* yaşı 18, *seçilme* yaşı 24 olarak belirlenecek; Temsilciler Meclisi'ne adaylık sekiz yıl temel eğitim almış olmak koşuluna bağlanacaktır.

1.3.9. Yurt dışında yerleşik TC vatandaşlarının *elçilik ve konsolosluklar aracılığı ile* oy kullanmalarına imkan sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

I.4. İdari Yapı

1.4.1. il sayısı *asgariye* indirilecek; ilçeleri il yapma savurganlığına son verilecektir.

1.4.2. Valiler ilde en yüksek mülki amir sıfatıyla, *merkezden atama* yoluyla görevlendirilecekler; yetkileri yeniden gözden geçirilecektir.

1.4.3. Seçimle gelen belediyelerin *yerel parlamentolar* şeklinde görev vermelerine imkan tanıyan yetki ve sorumlulukla donatılmaları sağlanacaktır.

1.5. Toplum Düzeni ve İç Güvenlik

1.5.1. TC vatandaşlarının temiz bir çevrede, tüketici hakları korunarak, güvenli, sağlıklı, huzurlu, çağdaş bir şekilde yaşamalarını temin etmek, *devletin asli* görevidir.

1.5.2. Bu amaca hizmetle, *çevre ve tüketici haklarını* korumaya dönük geniş kapsamlı, *özel yasalar* çıkartılarak; yetkiler *özel ihtisas mahkemelerine* verilecektir (bkz. I.2.4.).

1.5.3. *Kadın-erkek eşitliği* ilkesine sadık kalınarak mevcut sistemde özellikle kadınların *istismarına* yol açan mevzuat kaldırılacak; kadınların, çocukların ve ailenin *korunması* konularına önem verilecektir.

1.5.4. *Fırsat eşitliği* tesis edilecektir. Devletin bu alana doğrudan katkısı *sınırlı* kalacak (örn. fakir ve

aciz vatandaşlarına eğitim bursu vermek) ancak, fırsat eşitliği uygulanan *liberal* ekonomik ve sosyal politikalarla teşvik edilecektir.

1.5.5. Liberal demokrasinin olmazsa, olmaz unsurlarından *dernekler ve vakfların* işleyişi yeni yasalarla daha geniş kapsamlı ve çağdaş yapıya kavuşturulacaktır.

1.5.6. SSK, Bağ-Kur gibi kurumlar kaldırılacak; *sağlık ve sosyal güvenlik* hizmetlerinin vakıflar ve özel kuruluşlar vasıtasıyla etkin biçimde yerine getirilmesi sağlanacaktır. *Sigorta* sektörü, finan sektörünün bir parçası olması nedeniyle, *vergi muafiyeti* tanınarak, teşvik edilecektir (bkz. 11.2.1., H.2.6.).

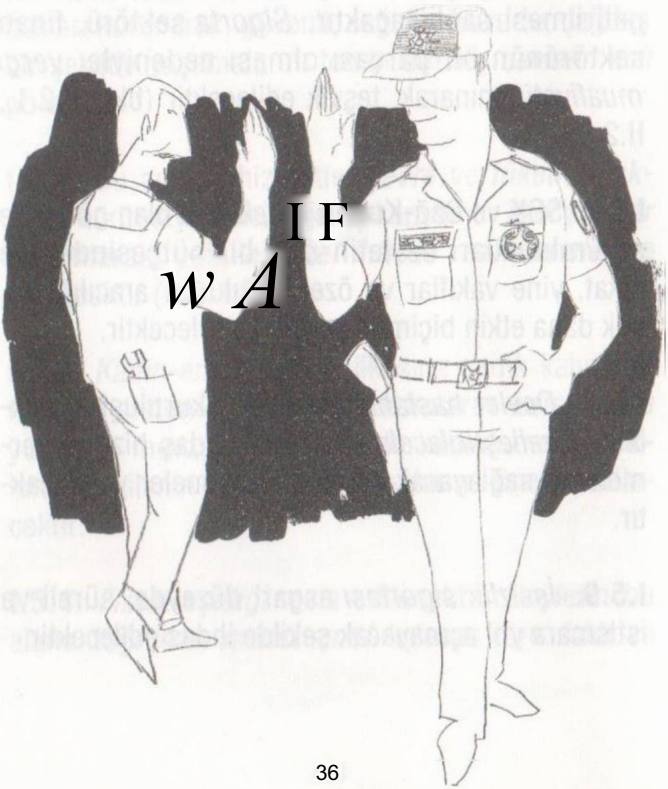
1.5.7. SSK ve Bağ-Kur'un *emeklilere* olan görev ve sorumlulukları devletin *özel* bir bütçesinden ve fakat, yine vakıflar ve özel kuruluşlar aracılığı ile, çok daha etkin biçimde yerine getirilecektir.

1.5.8. *Devlet hastahaneleri* vakıf kuruluşları şeklinde *özelleştirilecek-,* etkin ve çağdaş hizmet vermelerini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır.

1.5.9. *İşsizlik sigortası* asgari düzeyde, süreli ve
♦ istismara yol açmayacak şekilde ihdas edilecektir.

1.5.10. *Özürlü vatandaşların* yaşamlarını kolaylaştırıcı tüm önlemler kanunlarla belirlenecek; aciz durumda olanlara devletin özel bir bütçesinden yardım, sosyal güvenlik hizmetleri vermek üzere oluşturulan vakıflar ve özel kuruluşlar aracılığı ile sağlanacaktır (bkz. II.2.1., H.2.6.).

1.5.11. Devlet *nüfus planlaması* politikası gütmeyecektir. Nüfus planlaması Türk halkının sağduyusuna ve bu konuda faal özel kurum ve kuruluşların becerisine bırakılacaktır.

1.5.12. *Çalışma hayatı* iş barışının temini ve sürekliliği sağlanacak kanunlarla düzenlenecek; işveren ve işçi ilişkileri karşılıklı saygı, sevgi, anlayış ve *toplumsal sorumluluk* temeline oturtulacaktır.

1.5.13. *Oda ve sendikalara* mecburi üyelik kaldırılacak; *gönüllü üyelik* ihdas ve teşvik edilecektir. Şu anlayışla ki, oda veya sendikanın görevi üyeliğini talep ettiği kişi ve/veya kuruluşa hizmet vermektir ve bu hizmetin mükemmeliyeti oranında üye kaydedilir yada üye sayısı artırılabilir.

1.5.14. *İç güvenlik* güçlü, eğitimli, her türlü *teknik ve teknolojik donanıma sahip* bir polis örgütünce sağlanacaktır. Polisin ve polis örgütünün vatandaşla saygı ve sevgi bağlara sıklaştırılacaktır.

1.5.15. *Polis örgütünde* görev yapan personelin gelirleri, görevin önemi uyarınca, her zaman doyurucu düzeylerde tutulacaktır. Polisde *rezerv sistemi* ihdas edilecektir.

1.5.16. *Jandarma* iç güvenlikten sorumlu bir burum olarak, polis örgütüne bağlanacaktır.

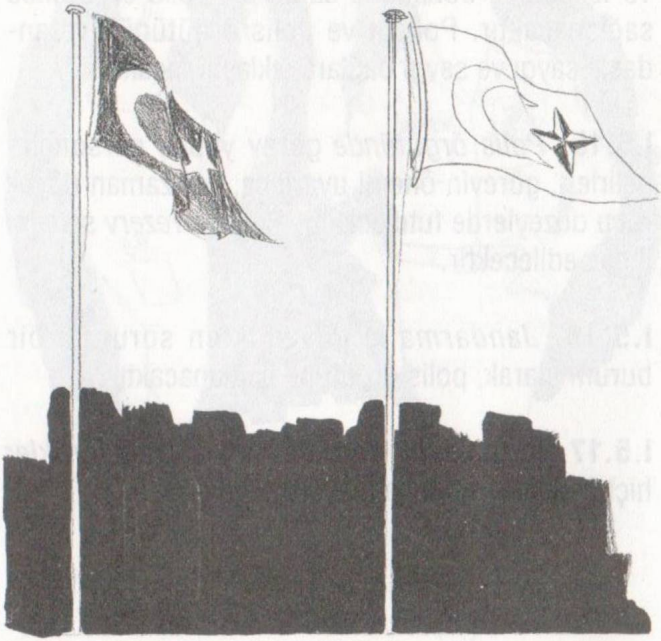
1.5.17. İç güvenlik sorunlarında *askeri birlikler* hiçbir şekilde görev almayacaklardır.

1.6. Dış Güvenlik ve Savunma

1.6.1. Liberal Parti dış güvenlik ve savunmayı devletin *asli* görevlerinden bir diğeri olarak değerlendirmektdir.

1.6.2. Bu anlayışla, *Türk ordusu* çağın en gelişmiş teknolojik imkanları ile donanımlı; küçük ve fakat, dinamik, güçlü, profesyonel bir *caydırıcı güç olarak* hizmet vermek üzere, yeniden yapılandırılacaktır.

1.6.3. Ordumuz sadece ülkenin dışa karşı güvenliğinden sorumlu tutulacak; olası sıkıyönetim vb hallerde *yurt içi* görevde kullanılmayacaktır.

1.6.4. Devletin *savunma sanayi* yatırımları özel sektöre devredilecektir. Devlet, prensip olarak, yerli savunma sanayi geliştirme gibi bir politika gütmeyecektir (bkz. 11.5.7.).

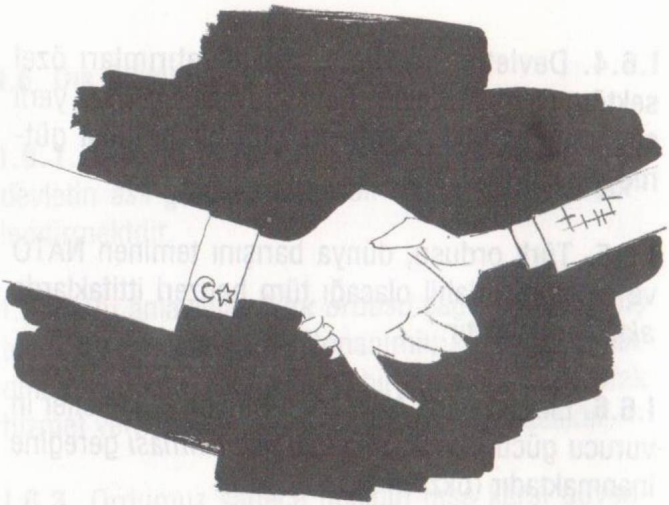
1.6.5. Türk ordusu, dünya barışını teminen NATO ve ülkemizin dahil olacağı tüm benzeri ittifaklarda *aktif rol* alacaktır.

1.6.6. Liberal Parti *NATO'nun* Birleşmiş Milletler'in vurucu gücü olarak, *yeniden yapılanması* gereğine inanmaktadır (bkz. 1.7.4.).

1.7. Dış Politika

1.7.1. Liberal Parti tüm özkaynakları ile (bkz. Genel Değerlendirme) Türkiye'nin dünya politikasında *ağırlıklı bir ülke* olduğuna inanmaktadır. Bu durum hangi siyasi partinin iktidarda olduğu yada ülkemizin ekonomik durumu vb gerçeklerden bağımsızdır. Türkiye Cumhuriyeti dünya üzerindeki bu konumunun gereğini yerine getirmek; dünya barışının tesisi bağlamında bu konumunun dayattığı *sorumluluğu* üstlenmek zorundadır.

I.7.2. Ülkemizin *Birleşmiş Milletlere* bağlılığı, güçlendirilerek, sürdürülecek; bu örgütün daha da güçlündirilmesine katkıda bulunacaktır.

1.7.3. Bu anlayışla, ülkemizin *BM Güvenlik Konseyi'nde veto hakkı olan daimi üye* olması gerektiğine inanıyoruz. Şöyle ki: Türkiye, dünya barışının temini bağlamında, BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinden (ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin) en az ikisinin (Fransa ve Çin) çok ötesinde siyasal öneme sahiptir.

1.7.4. Liberal Parti *NATO'nun,* Birleşmiş Milletlerin vurucu gücü olarak, *yeniden yapılanması* gereğine inanmaktadır. Komünist blokun çökmesi ile amaçsız kalan bu örgüt bugüne kadar dünya barışına büyük katkıda bulunmuştur. Bu görevini sürdürebilmesi için, misyonuna daha büyük ve

insani perspektif kazandırılmalı; NATO, insan haklarının tesisi bağlamında, BM'in vurucu gücü olarak görev yapacak şekilde, yeniden yapılandırılmalıdır. Böyle bir gelişmenin tüm dünya ülkeleri için *barışın teminatı* olacağına inanmaktayız.

1.7.5. Liberal Parti, Türkiye'nin *sınır komşuları* ile ilişkilerini sağlam ve sağlıklı temellere oturtmayı devletin *öncelikli* görevlerinden biri olarak değerlendirmektedir.

1.7.6. Bu anlayışla, *sınır komşularımızı* ilgilendiren sorunlarda Türkiye'nin, herhangi bir diğer ülkeden daha sorumlu hareket etmesi gerektiğine inanmaktayız. Örneğin, Türkiye, Azerbaycan-Ermenistan sorununun çözümünü ABD ve Rusya'ya bırakmamalı yada en az bu iki ülke kadar *sorumluluk ve yetki üstlenmelidir.*

1.7.7. Türkiye, bu sorumluluk ve yetkiyi üstlenirken, komşularına kesin *sınır garantisi* verecektir.

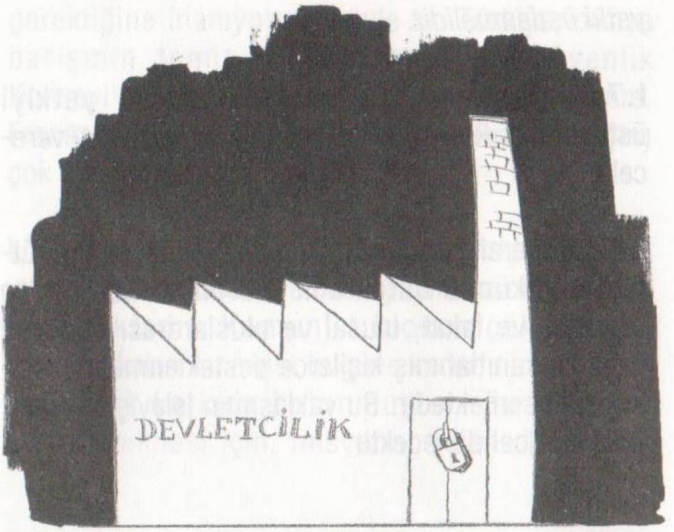
1.7.8. Liberal Parti, ülkemizin dış politikasını yürütmekle yükümlü bürokratik kadroların *kariyerden olmayan* ve fakat, ulusal ve uluslararası düzeyde başarısı kanıtlanmış kişilerce desteklenmesi ilkesini benimsemektedir. Bu yaklaşımın işleyiş esasları, yasalarla belirlenecektir.

II. Ekonominin İşleyişi

Liberal ekonomide ekonominin motoru, serbest piyasa düzeninde özgürce işlev veren *birey ve bireysel girişimlerdir.*

Liberal Parti, bireysel yeteneklerin *rekabete dayalı* liberal sistemde en iyi şekilde değerlendirileceğine; bireyin ve toplumun yaratıcı gücünün, dinamik müesseselerin özgürce oluşmasının başlıca nedeni olacağına içtenlikle inanmaktadır.

Liberal modelin benimsenmesi sonucu gelişecek sosyal ve ekonomik yapı, insan refah ve mutluluğunun en sağlam *teminatı* olacaktır.

Liberal anlayışa göre, devletin ekonomiye müdahale etmesi yani, *devletçilik,* devlette çalışan memurlar ve işçiler de dahil olmak üzere, herkesin ve toplumun aleyhinedir. Neden?

Doğası gereği olarak, devlet, dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir sistemde *kaliteli ve ucuz mal/hizmet* üretemez; üretememiştir. Üstelik, ürettiği pahalı mal/hizmetin faturası da, *yüksek vergilerleyim* bireye ve topluma yansır. Devletin bu şekilde oluşturduğu sınırlı ve kısıtlı "pasta", toplumun her düzeyindeki bireye yine, son derece sınırlı ve adil olmayan biçimde dağılır.

Rekabete dayalı liberal ekonomide devlet, sanayi ve ticaret dahil, hiçbir ekonomik faaliyet içinde yer almaz; ekonominin işleyişini hiçbir şekilde müdahale etmez.

Devlet, *özel sektörün* paraya tahvil edemeyeceği, kar edemeyeceği bazı örn., altyapı projelerine girebilse de; bu durumda dahi, özel sektörün olanakları sonuna kadar araştırılır ve bu tür yatırımları da özel sektörün üstlenebilmesinin yolları araştırılır, bunu teşvik edecek sistemler geliştirilir.

Öngörülen bu sistemde devletin *büyük* bütçelere gereksinimi yoktur ve dolayısıyla, *enflasyonist* ortam oluşmaz, *vergiler* makul düzeylere iner.

Liberal Parti Türkiye'nin iç ve dış pazarlarda rekabet gücünün artması için, finansal, mali vb politikalarda *köklü yapısal düzenlemelere* gidilmesini başlıca hedefi olarak görmektedir.

Yakın Geçmiş

Ekonominin belirleyicisi *siyasi irade* yani, siyasi tercihlerdir. Bu bakımdan, yakın geçmişimize bir göz atmak, hangi siyasi tercihlerin ekonomimize nasıl yansıdığını değerlendirmek gerekir.

Liberal Parti aşağıda yer alan değerlendirmelerinde yer, yer gelmiş geçmiş iktidarların eleştirisini zorunlu olarak yapacaktır. Ancak, bilinmelidir ki, biz dün ile değil, *bugün ile ilgiliyiz* çünkü, Türk insanı ve Türk halkının dünden aldığı dersini tamamladığına ve artık, yarın ile ilgilendiğine inanıyoruz.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllar ve çok partili parlamenter düzene geçtiği dönemde Türkiye, ekonomisinde *görece gelişmeler* kaydetmekle birlikte, 80'li yılların başına kadar tümüyle *kapalı* bir düzende, *devletçilik* anlayışı ile yönetilmiş; bu nedenle de, hızla gelişen dünyanın *kalkınmakta olan ülkeler* gurubundan bir türlü çıkamamıştır.

II. Dünya Savaşı'nı izleyen yılların hızlı ekonomik kalkınma için sunduğu olanaklar, maalesef, değerlendirilememiş; dönemsel olarak görece hızlı kalkınma iki ayrı dönemde yaşanmıştır: 50'li ve 80'li yıllarda Demokrat Parti ve Anavatan hükümetleri dönemlerinde.

Türkiye'nin çok partili parlamenter sisteme geçişini de, 1950 öncesi sergilediği *yapıcı muhalefet* uslubu ile önemli ölçüde kolaylaştıran Demokrat Parti, 1950-54 arasında bir, dizi liberal ekonomi politikasını yürürlüğe koymuştur.

Bu noktada, Cumhuriyet tarihinde ilk kez Türk halkı ve Türk insanına girişim yeteneğini ispat etme şansı veren bu dönemin politikacılarını, başta *Adnan Menderes* olmak üzere, minnetle andığımızı belirtmek isteriz.

Dünya ticaretinin geliştiği ve genişlediği 60 ve 70'li yıllarda göreve gelen hükümetler DP ile başlayan bu liberalleşme hareketini devam ettirememiş ve bu dönemde Türkiye, hızla kalkınan *Güney Kore* gibi ülkelerin bile gerisinde kalmıştır.

80'li yıllarda *ANAP hükümetlerince* gerçekleştirilen bazı köklü reformlarla ülkemiz ekonomisi ilk kez *dünyaya açılmış;* benimsenen rekabete dayalı serbest piyasa düzeninde Türkiye, dünyada koru-

macılığın arttığı bu dönemde bile, *hızlı kalkınma* imkanına kavuşmuştur.

80'li yıllar Türk insanının ve halkının girişimci, cesur, yaratıcı, yetenekli ve üretken kimliğinin adeta sınavdan geçmesine yol açmış ve Türkiye bu sınavı başarıyla vererek, tümüyle özgür, dünyaya açık bir düzende *mucizeler* yaratabileceğini kanıtlamıştır.

Bu noktada da, dönemin politikacılarını başta *Turgut Özal* olmak üzere, minnetle andığımızı ifade etmek isteriz.

Ancak, 80'li yılların belki de siyasi koşulların dayattığı *temel zaafı,* yine devletçilik anlayışının tam anlamıyla terk edilememiş olmasıdır. Bu dönemde de devlet piyasalara müdahalesini sürdürmüş; yer yer bireysel girişimin, özel sektörün en çetin, en acımasız rakibi olarak ekonomide rol almıştır.

Özelleştirme programı başlatılmakla birlikte, tamamlanamamış; sosyal devlet anlayışı hatta, aldatmacası ile gerçekleştirilen *altyapı ve savunma projeleri* ile, evet devlet ama, sonuç itibariyle bu ülkenin insanları altından kalkılamayacak boyutlarda *iç ve dış borca* mahkum edilmiştir.

Yine aynı dönemde, rekabete dayalı serbest piyasa

düzeni ve *dünyaya açılmanın* gerektirdiği ve ekonomik olduğu kadar, *siyasi ve idari yapısal reformlarda* istenilen ölçüde gerçekleştirilememiş; anayasa, devlet yönetimi, bürokrasi, mali ve finansal kurumlar vb konularda köklü düzenlemeler yapılamamıştır.

80'li yılların sonu ve 9O'lı yılların başından itibaren yaşanılan siyasi istikrarsızlık, ekonomik yaşama *dev aynasından yansımasına,* yansımış; özellikle, ekonomide varılan noktadan doğru kararlarla ivme şansı heba edilmiştir. Komünist blokun çökmesi ile Türkiye'nin önüne çıkan eşsiz fırsatlar değerlendirilememiş; ne siyasi, ne sosyal, ne de ekonomik alanda *kararlı ve cesur* adımlar atılabilmiştir.

Bugün

Bugün, devletçilik anlayışının bir ürünü olan kamu borçlanması %15 seviyelerine çıkmış; 80'li yılların sonunda %26'lara ulaşan *ulusal tasarruf* %15'lere düşmüştür. Bunun anlamı, devletin borçlanma gereğinin ekonominin *tüm tasarruflarından* fazla olmasıdır.

1994 sonu itibariyle, devletin *iç borçlanma* miktarının, faizleri ile birlikte, 570 trilyon Lira'ya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Yine, 1994 yılının ilk yarısında *dış ticaret ve bütçe açıkları,* bir önceki yıla kıyasla ürkütücü boyutlarda artmıştır.

Uygulanagelen ekonomik sistemde *neye güvenerek* yapıldığının anlaşılması zor olan bu büyük borç, 60 milyon vatandaşımızın *sırtındadır,* 60 milyon vatandaşımız tarafından ödenmesi beklenmektedir. İşin dramatik yönü, yaratılmış bulunan ortamın vatandaşlarımızın girişim gücünü, yaratıcılığını, üretkenliğini tümüyle *köreltiri* mahiyette olmasıdır. İş yapmak, üretmek çok zor hatta, imkansız hale getirilmiştir.

Özelleştirme konusu hala sürüncemededir. *Vergiler* son derece adaletsiz ve gerçekçilikten uzak bir sis-

teme oturtulmuş olması nedeniyle, gerçekleştiği oranlarda toplanamamaktadır. *Vergi dışı ekonomi* giderek büyümektedir. Oluşan vergilerin tümünün toplanabilmesi halinde bile, devlet iç borçlarının sadece yarısını karşılayabilecektir.

Özetle: Bugün Türkiye siyasi ve sosyal alanlarda olduğu kadar, ekonomik alanda da çok ciddi bir *istikrarsızlık dönemine,* bir kez daha girmiş bulunmaktadır. Dahası, ülkemiz Cumhuriyet tarihinin belki de *en ağır,* en buhranlı yıllarını yaşamaktadır.

9

Böylesi bir ortam, tartışmasız biçimde *ekonominin motoru* olduğuna inandığımız, üretkenliğinden medet umduğumuz bireyin, özel girişimcinin elini, kolunu bağlamakta; üretkenliği yok etmekte; özel girişim üzerinde fevkalade *caydırıcı rol* oynamaktadır.

Sokaktaki insan çaresiz, mutsuz, edişeli ve karamsardır. Bireysel ve toplumsal refah, huzur ve mutluluk herzamankinden daha uzak görünmektedir. Oysa, ülkemiz özkaynakları itibariyle (bkz. Genel Değerlendirme) *çok kısa sürede* dünyanın lider ülkelerinden birisi olabilecek potansiyale sahiptir.

Devlet yönetiminde ve ekonomik sistemde köklü reformlar yapmamız; bireye değer veren, bireyi ön planda tutan, bireyin yaratıcı ve üretken gücüne içtenlikle inanan yepyeni bir sistemi, liberal sistemi, *cesur kararlarla,* tam anlamıyla hakim kılmamız; genç ve *inançlı kadrolarla* yürüterek, geliştirmemiz gerekmektedir.

Liberal Parti, ekonomik gelişmenin amacının da, aracının da insan olduğu anlayışı ile, bireyin ve bireyin oluşturduğu kurumların tam anlamıyla özgür, özgür olduğu kadar *akılcı bir ekonomik sistemin* kurulmasını hedef almakta; bu amaçla ülkemiz ekonomisini *yeniden yapılandırmayı* amaçlamaktadır.

11.1. Ekonomide Devletin Yeri

11.1.1. Devlet icra etmez, yönetir. Bu anlayışla, devlet hiçbir ekonomik faaliyet içinde yer almayacak, rol oynamayacaktır. Böylelikle, devletin harcamaları azalacak; *yüksek enflasyona* yol açarak, ekonomiyi felç eden *kamu açığı* yani, devletin iki yakasını bir araya getirememesi durumu ortadan kalkacaktır.

11.1.2. Devletin çalışması her düzeyde *verimlilik* esasına dayandırılacak; sınırlı sayıya indirgenecek ve orada tutulacak olan *kamu personeli,* üretkenlik ve başarı esasına göre, hak ettikleri düzeyde ödüllendirilecektir.

11.1.3. Merkez Bankası *özerkleştirilecektir.* Merkez Bankası'nın görevi sadece ve sadece ekonominin ihtiyacı kadar para basmak olacak; bu ihtiyaç ekonominin *gelişme hızına göre* belirlenecektir.

11.1.4. Bütün kamu iktisadi kuruluşları (KİT'ler) *özelleştirilecek-,* rasyonel çalışması mümkün olmayanlar, *kapatılacaktır.*

11.1.5. Devletin ekonomideki başlıca görevlerinden biri, serbest piyasa düzeninde rekabete dayalı sistemin işleyişini yasalarla *güvence* altına almak; diğeri ise, *tekelleşme* ve *tröstleşmeyi* engellemek

olacaktır (bkz. 1.2.4.). Girişimciyi olduğu kadar, *tüketiciyi korumaya* dönük bu görevini devlet yasal düzenlemeler ve bağımsız, etkin *yargı* tesisi ile ifa edecektir.

11.2. Vergi ve Teşvik

11.2.1. Gerek iç, gerek dış finansman sektörleri tümüyle *vergiden muaf* tutulacaktır. Böylelikle, *finansman maliyetlerinin* düşürülmesi ve ekonomik aktivitenin canlandırılması öngörülmektedir.

11.2.2. Vergilendirmede esas, belirli bir sektör için *haksız rekabet* yaratmamaktır.

11.2.3. Vergi mevzuatı basitleştirilecektir. Vergiler genel olarak *%1O seviyelerine* düşürülecek ve böylelikle, vergi verme özendirileceği gibi, kapsamı yaygınlaştırılmış olacaktır.

11.2.4. Vergi denetimi ve vergi toplama *özel kuruluşlar* aracılığı ile ve en etkin yöntemler kullanılarak, gerçekleştirilecek; vergi ödememenin cezası ağırlaştıracaktır.

11.2.5. *Progresif vergi* (gelir dilimine göre tahakkuk ettirilen vergi) uygulaması kaldırılacak; çok kazanan cezalandırılmamış olacaktır.

11.2.6. *Teşvikler kaldırılacak,* bu amaçla kurulmuş bulunan DPT dahil, tüm kamu kuruluşları kapatılacaktır.

11.2.7. Yöresel ve sektörel teşvik, uygulanan *vergi politikası* ile sağlanacaktır.

11.2.8. Yerli ve yabancı medya ve kültür sektörleri tümüyle *vergiden muaf* tutulacaktır yada, %1 gibi çok düşük düzeylerde vergiye tabi kılınacak-
, lardır. Böylelikle, *Bilgi Çağı'na* uyum hızlandırılacak; özellikle yabancı medya ve kültür kurum ve

kuruluşlarının Türkiye'yi *merkez* edinmeleri özendirilecektir. Bu ortamın yaratılması ülkemizin dünya ile entegrasyonu ve tabii, imajı bakımından son derece yararlı olacaktır.

11.2.9. Vergi ile teşviklerde devlet *süre taahhüdü* vermekle yükümlendirilecektir.

11.3.Mali Piyasalar ve Sigortacılık

11.3.1. *Bankalar ve finans kurumlan* gibi, halkın tasarruflarını ekonomiye kanalize eden kuruluşlar *vergiden* muaHutulacaktır (bkz. 11.2.1.) Bu kuruluşlar sadece yıllık karları üzerinden gelir vergisi ödemekle yükümlü olacaklardır.

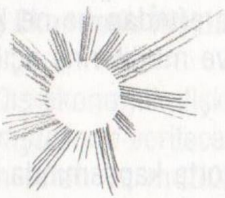
11.3.2. *Mali piyasalara* yönelik uygulamalarda temel amaç, *ekonomide demokrasinin* sağlanmasıdır. Ekonomide demokrasiyi sağlamanın bir diğer koşulu, mali piyasalarda rekabetçi ortamın gelişmesidir.

11.3.3. Bu anlayışla, *piyasa mekanizmasının işleyişi* ve işleyiş kuralları tüm mali piyasalara egemen kılınacak; para ve sermaye piyasaları ile, bu piyasalara özgü kurum ve kuruluşlar bütünlük içnde ele alınarak, *yeniden yapılandırılacaklardır.* Mali piyasalara güvenin pekiştirilmesini de

öngören bu anlayış, bu piyasaların ekonomiye kaynak aktarımı gibi, asli işlevlerini en iyi şekilde yapmalarını sağlayacaktır.

11.3.4. Türkiye mali piyasalarının dünya mali piyasaları ile bütünleşmesi sağlanacak; bu piyasalarda *yatırımcının korunmasına* dönük tüm düzenlemeler yapılacaktır.

11.3.5. *Sermaye piyasalarını* geliştirmek ve bu piyasalara istikrar kazandırmak amacıyla, şirketlerin *halka açılmasını* kolaylaştıracak mevzuat değişiklikleri yapılacaktır. Bu durum ise *sermayenin tabana yayılmasına* ve gelir dağılımının düzelmesine katkıda bulunacaktır.

11.3.6. *Türkiye sermaye piyasası* uluslararası standartlara kavuşturulacaktır. Bu yolla piyasanın açıklık, güven ve istikrar içinde işlemesi temin edilecektir.

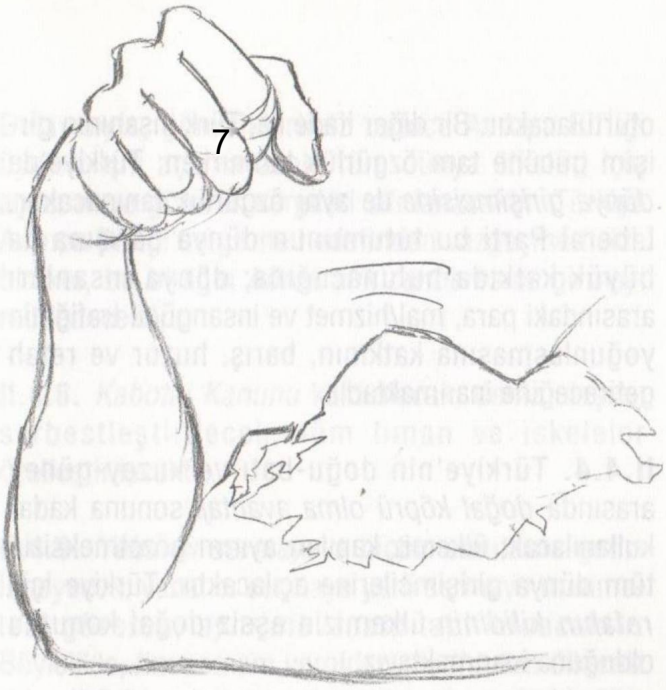
11.3.7. Halkın aydınlatılması ve bilgilendirilmesi amacıyla, yatırımcıların karar alma sürecinde kullandıkları bilgilere doğru ve düşük maliyette ulaşmasına yönelik düzenlemelere gidilecektir.

11.3.8. *Yatırımcıların* mali kuruluşlar karşısındaki haklarının korunmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.

11.3.9. *Banka mevduatları* özel sigorta şirketleri tarafından *sigortalanacak,* her banka mevduatının hangi sigorta şirketi tarafından ve ne kapsamda sigortalandığını halka ve mudilerine açık biçimde duyuracaktır.

11.3.10. Mevduatını sigorta kapsamında bulundurmayan bankaların faaliyetine izin verilecek ancak, bu bankaların da mudilerini bu bağlamda en açık biçimde bilgilendirmeleri koşulu getirilecektir.

11.3.11. *Banka kurmak* kolaylaştırılacak; bankalar isteyen herkes tarafından, herhangi bir şirket gibi, özel izin alınmaksızın kurulabilecektir.

11.4. Dış Ekonomik İlişkiler ve Yabancı Sermaye

11.4.1. Dış ekonomik ilişkilerde öncelik Türkiye'nin *sınır komşularına* verilecektir. Liberal Parti komşularımızın refah ve mutluluğunun, kendi refah ve mutluluğumuz kadar önem taşıdığına inanmaktadır.

11.4.2. Aynı anlayışla, *sınır ticareti* serbest bırakılacaktır.

11.4.3. Dünya ülkeleri ile ekonomik ilişkiler genel olarak *liberal politikaların* oluşturacağı çerçeveye

oturtulacaktır. Bir diğer ifade ile, Türk insanının girişim gücüne tam özgürlük tanınırken; Türkiye'de *dünya girişimcisine* de aynı özgürlük tanınacaktır. Liberal Parti bu tutumunun dünya barışına da büyük katkıda bulunacağına; dünya insanları arasındaki para, mal/hizmet ve insangücü trafiğinin yoğunlaşmasına katkının, barış, huzur ve refah getireceğine inanmaktadır.

11.4.4. Türkiye'nin doğu-batı ve kuzey-güney arasında *doğal köprü olma avantajı* sonuna kadar kullanılacak; ülkemiz kapıları ayırım gözetmeksizin tüm dünya girişimcilerine açılacaktır. Türkiye için *refahın kilidinin* ülkemizin eşsiz doğal konumu olduğuna inanmaktayız.

11.4.5. Büyük blokların dünya ticaretine hakim olacağı 21. yy'a girerken Türkiye'nin *tüm dünya ile ekonomik ilişkilerini canlı tutmak,* tüm tabularından arınmak zorunda olduğuna inanıyoruz.

11.4.6. Bu anlayışla, *gümrüklerimiz tümüyle açılarak, gümrük vergileri sıfıra indirilecektir.* Sadece silah ve uyuşturucu için etkin gümrük denetimi yapılacak; silah ve uyuşturucu ticareti yapanlar en ağır biçimde cezalandırılacaklardır.

11.4.7. Türkiye'nin *Avrupa Birliği'ne* tam üyelik konusuna bel bağlamaması gerektiğine inanıyoruz.

Dolayısıyla, gümrüklerimiz zadece Avrupa Birliği üyeleri için açılmayacak; tüm dünya ülkeleri için açılacak ve gümrük vergileri sıfırlanacaktır. Türkiye Avrupa Birliği'ne girme hedefinden vazgeçmemekle birlikte, bu birliğin *bürokratik cenderesine* girmeyi reddedecektir.

11.4.8. *Kabotaj Kanunu* kaldırılacak; deniz ulaşımı serbestleştirilecek; tüm liman ve iskeleler özelleştirilecektir.

11.4.9. *Yabancı sermayeye* hiçbir sınırlama getirilmeyecek; yabancı sermaye yerli sermaye muamelesi görerek, *aynı mevzuata* tabi kılnacaktır. Böylelikle, finansmanı vergiden muaf tutan ülkemiz (bkz. 11.2.1.) yabancı sermaye için de cazip bir ülke haline gelecktir.

11.4.10. *ihracata teşvik* verilmeyecektir (bkz.ll.2.5 ve 6.). Dış ticarette *gümrüklerin kaldırılması,* ihracat sektörüne verilebilecek en büyük teşvik olarak değerlendirilmektedir.

11.4.11. Aynı durum *ithalat için* de söz konusudur. Silah ve uyuşturucu dışında, herhangi bir malın Türkiye'ye *sıfır gümrükle ve vergisiz* girerek, depolanması mümkün kılınacaktır. Vergi, bu malların ülke içinde *satışından* alınacaktır.

11.5. Tarım ve Sanayi

11.5.1. Ülkemiz nüfusunun %40'ı *tarımla* uğraşmaktadır. Tarımda mekanizasyon ve modernizasyonun sağlanması ve *tarımın ticaretin bir parçası haline getirilmesi* birincil hedefimizdir ancak, bu sektörde de *alışılagelen* teşvik yöntemleri uygulanmayacaktır (bkz. II.2.5., 6., 7.).

11.5.2. *Tarım girdilerinde* üreticiye asgari teşvik *vergi muafiyeti* yoluyla sağlanacaktır. Vergi muafiyeti, tarımsal ürünlerin *ticaretini* yapanları da kapsayacaktır. Bir diğer ifade ile, tarımda vergi muafiyeti sadece üretene değil, satın alana, depolayana, işleyene de tanınacaktır. Bu durumun üreticiye dolaylı olarak yansıması öngörülmektedir.

11.5.3. Toprak Mahsulleri Ofisi, Fisko-Birlik vb kamu kuruluşlarının faaliyetine son verilecektir. Bu müesseseler devlet bağımlı olmaları nedeniyle, *spekülasyon* görevlerini hakkıyla yerine getirememektedirler. Bu son derece önemli görevin beceriksizce ve duyarsızlıkla yerine getirilmiş olması sonucu, *ödediğimiz vergilerle* ucuz yada pahallı satın alınan tarımsal ürünler sürekli olarak depolarda çürütülmüş yada yakılmış; ne üretici, ne alıcı, ne de tüketici memnun edilmiştir.

11.5.4. *Tarımsal ürünlerde* de spekülasyonun

önemli işlevine inanmakta; bu görevin büyük sermayeli *yerli ve yabancı özel spekülatör kuruluşlar* tarafından yerine getirilmesini öngörmekteyiz. Böylelikle, köylümüz çok daha çağdaş ve etkin bir sistemle neyi üretirse, kaça satabileceğini erkenden ve kesin olarak bilecek; tarımsal üretimin heba olması önlenecek; sonuçta üretici de, tüketici de memnun edilecektir.

11.5.5. Devlet herhangi bir *sanayi yatırım politikası* gütmeyecektir. Yaratılan liberal ekonomi ortamında sanayicinin bireysel inisiyatifi ile devletten çok daha çabuk ve doğru kararlar alarak, ülke sanayinin *gerçekçi* biçimde gelişmesinde çok daha etkin rol oynayacağına inanmaktayız.

11.5.6. *Finansmana vergi muafiyeti* (bkz. 11.2.1.) sağlanması yoluyla sanayi sektörüne *ucuz kaynak* yaratılmış olacaktır. Türkiye'nin doğal köprü konumunun sağladığı *pazarlama avantajı* ise, sanayicinin en büyük teşvik kaynağı olacaktır.

11.5.7. Devlet *savunma sanayindeki* girişimlerini özel sektöre devredecektir. Ülkemiz için savunma alanında gerekli en son teknolojinin ürünleri en ucuz biçimde, kimden yada nereden temin edilebiliyorsa, oradan satın alınacaktır. Türk ordusunun çağın en gelişmiş araç ve gereçleri ile donatılması birincil amaç olmakla birlikte, *yerli savunma sanayi* geliştirmek gibi bir devlet politikası benimsenmeyecektir (bkz. 1.6.2., 3.).

11.6.Altyapı

11.6.1. Devlet *ulaştırma, haberleşme ve enerji* olarak tanımlanan altyapı yatırımlarından tümüyle çekilecek; bu yatırımların *özel sektör* kuruluşları aracılığı ile gerçekleştirilmes ortamı yaratılacaktır. Devlet sadece özel sektörün paraya tahvil edemeyeceği altyapı yatırımlarını üstlenecektir, örn. köy yolları vb.

11.6.2. Devlet özel bir *enerji* yatırım politikası gütmeyecektir. Liberal ekonomi ortamında enerji de

tıpkı herhangi bir mal/hizmet gibi, *en ucuza ve en etkin biçimde* nereden temin edilebiliyorsa, oradan temin edilecektir.

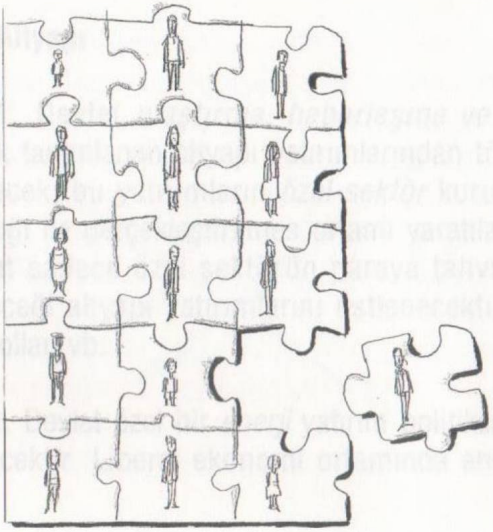
11.6.3. Aynı durum petrol, kömür, doğal gaz gibi *primer enerji* ihtiyacımız için de söz konusu olacaktır.

11.6.4. Enerji konusunda devletin rolü *tüketici hakları ve çevre koruma* bağlamında, bireyi ve toplumu gözetme ile sınırlı olacak; devlet bu görevini kapsamlı yasal çerçeve içinde, bağımsız ve etkin yargı ortamında gerçekleştirmekle yükümlendirilecektir (bkz. 1.2.5.).

III. Sosyal Yaşam

Liberal Parti, nüfusu *hızla büyüyen* ve dolayısıyla *genç* ülkemiz toplumunda bireyin sosyal alanda artan taleplerinin ileri ülkeler standartlarında ve Bilgi Çağı'nın dayatmalarına cevap verecek şekilde karşılanmasının teminini *başlıca misyonu* olarak görmektedir.

Liberal demokratik sistem, bireyin merkez olduğu; her türlü ekonomik ve sosyal faaliyetin bireyin refah ve mutluluğuna hizmet edecek şekilde tasarlandığı ve yürütüldüğü ve dolayısıyla, *toplumsal gelişmeyi* en etkin biçimde gerçekleştirecek sistemdir (bkz. Giriş, Genel Değerlendirme ve Devlet Yönetimi).

III. 1. Kültür

III.1.1. Liberal demokraside devlet herhangi bir *kültür politikası* gütmez çünkü, devletin belirli bir kültür politikası olması demek, bireyin ve dolayısıyla, toplumun gelişmesine mani olmak demektir. Liberal Parti ülkemiz vatandaşlarının tümünün aynı kültüre sahip olmaları gerektiği, aynı kültürü almak *zorunda* oldukları görüşünde değildir.

111.1.3. Vatandaşlarımız *kültürel tercihleri* bağlamında özgür bırakılacaklar; herhangi bir *kültürel zorlamaya* maruz kalmayacaklardır. Böylelikle, toplumumuzun en önemli özelliği, başlıca özkaynağımız olan *kültürel zenginliğimiz* korunacak ve gelişme imkanı bulacaktır (bkz. Genel Değerlendirme, Özkaynaklarımız).

111.1.4. Liberal Parti TC vatandaşlarının tüm *yabancı kültürlere* açık olabilecekleri ortamı yaratacak; dünya medeniyetlerinin birer *sentez* olduğu gerçeğinden hareketle, kültürel etkileşimi teşvik edecektir (bkz. II.2.7.).

11.1.5. *Kültürel etkileşimin* teşvik edilmesi amacıyla, yerli ve yabancı iletişim ve kültür sektörleri « *vergiden muaf* tutulacak; uluslararası kültür etkileşiminin canlı tutulmasına önem verilecektir.

111.1.6. Bu anlayışla, *devletin sanatla ilgisi* olamayacağına inanıyor; bu durumun sanata ve sanatçıya hakaret olduğunu düşünüyoruz. Sanatçının devlet memuru olarak çalışması, sanatı ve sanatçılığı inkardır. Dolayısıyla, devletin sanat faaliyetlerinin tümüne *son verilecektir.*

111.1.7. Ülkemizin özkaynağı niteleğindeki kültürel zenginliğinin bir unsuru olan *din, inanç özgürlüğü* çerçevesinde ve *laisizm* anlayışı içerisinde değerlendirililecek; din ve inanç birey için ve dolayısıyla, toplum içinde hak ettiği saygın yerini koruyacaktır.

111.1.8. Ülkemizin özkaynağı niteliğindeki kültürel zenginliğinin bir diğer unsuru olan *dil,* liberal anlayış çerçevesinde değerlendirilecek; *resmi dilin Türkçe* olması kaydıyla, TC vatandaşları diledikleri her dilde konuşma, yazma, eğitim görme ve iletişim kurma özgürlüğüne sahip olacaklardır.

111.1.9. Liberal Parti ancak ülkesini seven bireylerin ve bu bireylerin oluşturduğu toplumun milliyetçilik duygularının en yüksek düzeyde olabileceğine inanmakta; bu anlayışla, *milliyetçilik* tanımına girişmenin *abesle iştigal* olduğunu düşünmektedir. Türk insanını geçmişine ve kültürel değerlerine sahip çıkmada özgür bırakmak, bu değerlerin özgürce ifade edilmesini ve korunmasını sağlamak

milliyetçiliğin *hayat suyu* olacaktır.

111.1.10. Aynı bağlamda örneğin, *milli tarih,* özgür düşünce ve ifade ortamında en iyi ve doğru şekilde, liberal sistemin yarattığı ortamda yazılabilecektir. Devlete egemen siyasi iradelerin çeşitli zamanlarda, farklı anlayışlarla ortaya koydukları *resmi tarih* ile insanların beyinlerini yıkamaya dönük yaklaşım ve uygulamalar terkedilecektir.

111.1.11. Liberal Parti *teknoloji ve bilimin* bireysel ihtiyaçlardan doğduğuna inanmaktadır. Bu ihtiyaç, aynı sanat gibi, bireysel gereksinimlerin ürünüdür. Bireyi ön planda tutan, bireysel refah ve mutluluğu hedef elan liberl sistemle yönetilen toplumlarda teknoloji ve bilim doğal olarak, hızla gelişir. Türkiye'de de gelişecektir.

III.2. Eğitim

111.2.1. Eğitimde devlet kısa süre daha *ilk öğretimi* üstlenmek dışında hiçbir rol almayacaktır. Nihayi amaç, devletin eğitimden *tümüyle* çekilmesidir. Biz merkezi eğitimin totaliter devlet artığı, çağdışı bir uygulama olduğuna inanıyoruz.

111.2.2. *Her düzeyde eğitimin* vakıf ve özel kuruluşlarınca üstlenilmesi teşvik edilecek; eğiti veren kuruluşlar arasında da gerçek bir *rekabet ortamı* yaratılacaktır. Böylelikle, 21. yy'a girerken eğitimde büyük önem kazanan *eğitim teknolojisinin* benimsenerek, yaygınlaştırılmasına imkan tanınacaktır.

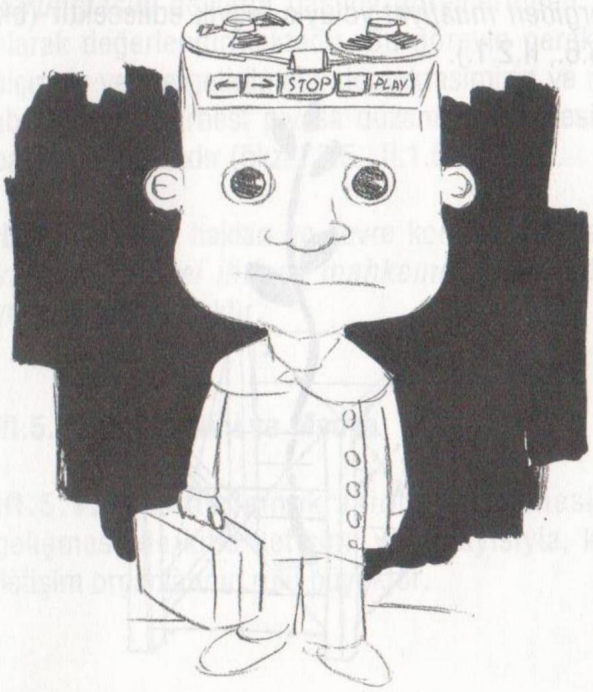
111.2.3. Aynı bağlanmda, her düzeydeki *diplomanın* önemi, o diplomayı veren eğitim kurumunun becerisi ve yerel, ulusal, uluslararası ünü ile eşdeğer hale getirilecektir.

111.2.4. *Müfredat her* düzeyde serbest bırakılacak; her eğitim kurumu kendi müfredatını, kendisi yapabilecektir. Müfredat, dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederek, bireyin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılmak durumundadır. *Tek bir merkez* tarafından geliştirilen müfredat programları, bireyin ihtiyaç ve taleplerine duyarsız kalabilmektedir.

111.2.5. Sekiz yıl olarak benimsenen *zorunlu eğitim* süresi dışında bireye istediği süre ve istediği alanda eğitim yapma özgürlüğü ve imkanı tanınacaktır.

111.2.6. Eğitimde *fırsat eşitliğine* hizmet etmek amacıyla, devlet fakir ve aciz öğrencilere yeteneklerini göz önünde bulundurarak, *devlet bursu* verecektir.

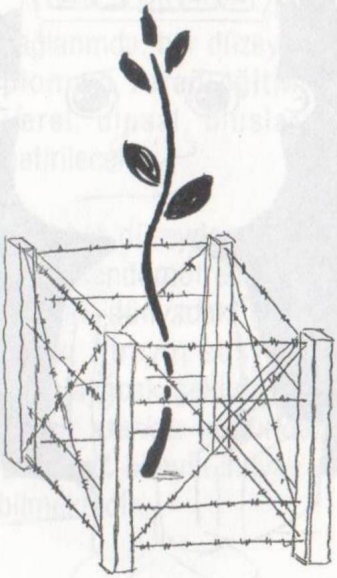
111.2.7. Yukarıda belirlenen temel amaçlara hizmetle, *Tevhidi Tedrisat Kanunu* günün şartlarına göre yeniden gözden geçirilecektir.

III.3. Sağlık

111.3.1. Sağlıklı bireylerin, sağlıklı ve mutlu bir toplum oluşturacağına olan inançla, sağlık hizmetlerinin en etkin biçimde yerine getirilmesi için gerekli tüm düzenlemelerin yapılması, Liberal Parti' nin *başlıca* hedeflerinden birisidir (bkz. I.5., II.6.4.).

111.3.2. Bu anlayışla, tüm vatandaşlarımızın katılabileceği *özel sağlık sigortalarının* oluşumuna imkan veren yasal düzenlemeler yapılacaktır. Sigorta sektörü finansman kapsamında mütalaa edilerek, *vergiden muafiyet* yoluyla teşvik edilecektir (bkz. I.5.6., II.2.1.).

111.3.3. Tüm *devlet ve sigorta hastahaneleri* vakıflara ve özel kuruluşlara devredilecek; hastahane hizmetlerinin profesyonel biçimde yerine getirilmesi bu suretle sağlanacaktır.

111.3.4. Devlet sadece fakir ve aciz vatandaşlarına *kupon* vermek suretiyle, *ücretsiz tedavi imkanı* sağlayacaktır.

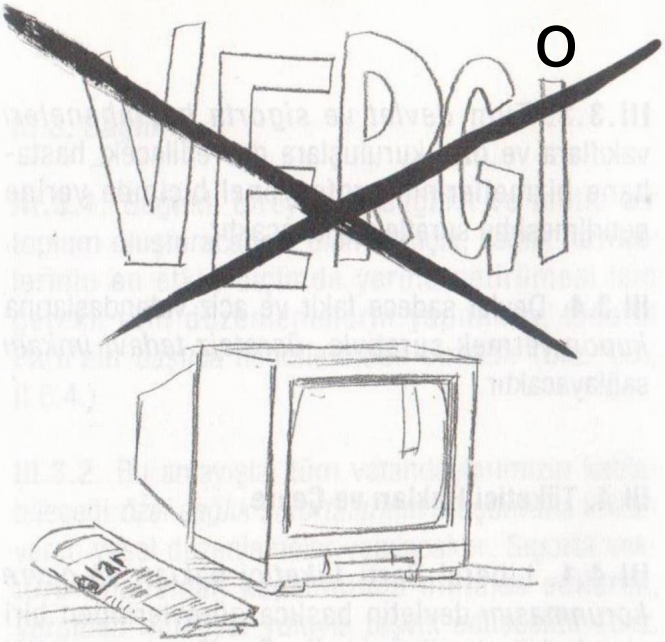
III.4. Tüketici Hakları ve Çevre

111.4.1. Liberal Parti *tüketici hakları ve çevre korunmasını* devletin başlıca görevlerinden biri olarak değerlendirmektedir. Bu görevin gerektiği biçimde yerine getirilmesi, demokrasimizin ve rekabete dayalı serbest piyasa düzeninin işlemesinin başlıca teminatıdır (bkz. I.2.5., 11.1.5., II.6.4.).

111.4.2. Tüketici hakları ve çevre koruma, *kapsamlı yasalar ve özel ihtisas mahkemelerinin* ihdası yoluyla sağlanacaktır.

III.5. Kitle İletişimi ve Medya

III.5.1. Liberal demokrasinin yerleşmesi ve gelişmesinde kitle iletişimi ve dolayısıyla, kitle iletişim organlarının rolü büyüktür.

III.5.2. Bu anlayışla, demokratik hukuk devletinde yasama, yargı ve yürütmeden sonra, dördüncü güç olarak anılan *medya* ile ilgili olarak, Anayasa'da özel hükümlere yer verilecek; bu sektör de *vergi muafiyeti* yoluyla, özel teşvik alanı içine alınacaktır (bkz. 1.1.6., II.2.7., 111.1.8.).

III.6. Spor

III.6.1. Liberal demokrasinin yerleşmesi ve gelişmesinde sporun rolünün büyük olduğuna inanmaktayız çünkü, *spor özgürlüktür ve evrenselliktir.*

111.6.2. Sporun *uluslararası etkileşimi,* tıpkı sanat gibi, olumlu biçimde etkileyen bir faaliyet olduğuna inanıyor; *dünya barışının tesisinde* önemli bir role sahip olduğuna inanıyoruz.

111.6.3. Bu anlayışla, spora çok küçük yaşlarda başlanması ve sporta *Olimpiyat* ruhunun hakim kılınması sağlanacaktır.

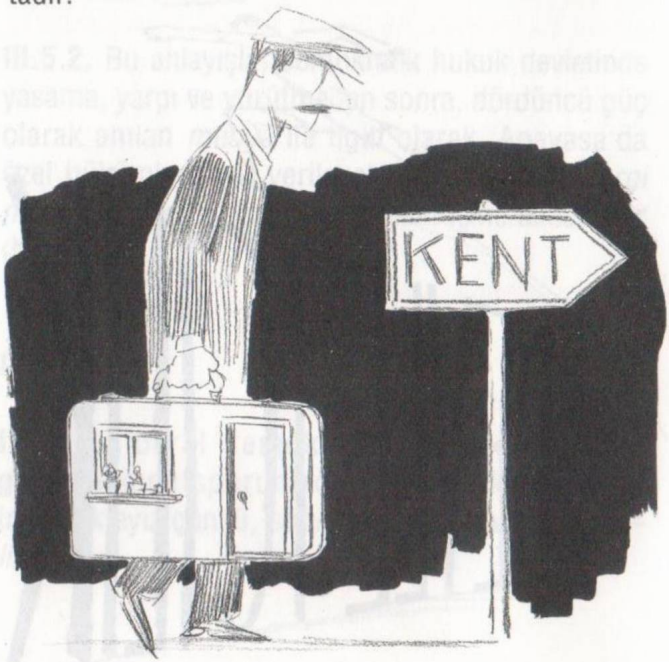
111.6.4. Spor bürokrasi ve siyasetten arındırılacak; sporun gelişmesi için gerekli yönetimsel ve maddi koşulların özel girişimciler tarafından karşılanması *(sponsorluk)* her şekilde teşvik edilecektir.

IV. Yerel Yönetimler (Belediyeler)

Ülkemiz çok hızlı bir *kentleşme* süreci yaşamaktadır. 1935'deki kent nüfusunun toplama oranı %23 iken; bu oran 1993 yılında %61'e ulaşmıştır. Önümüzdeki 20 yıl içinde, yine aynı oranın %85'e varacağı tahmin edilmektedir ki, bu 36 milyonluk bir artış ve *72 milyonluk bir kent nüfusu* demektir.

Liberal Parti yukarıda özetlenen temel gerçekten hareketle, yerel yönetimlere (belediyelere) özel bir önem vermekte ve Programı'mda bu konuyu ayrı başlık altında, çok daha ayrıntılı biçimde ele almaktadır.

IV.1. Yerel Yönetimde "Liberal" Anlayış

IV.1.1. Bireyi, bireyin huzur, refah ve mutluluğunu hedef alan liberal felsefe, doğaldır ki, bireyin yaşam şartlarının bunda birincil etken olduğuna inanır.

IV.1.2. Bireyin sağlıklı, huzurlu ve çağdaş bir ortamda yaşaması ve çalışmasının onun *en temel hakkı* olduğuna inanıyoruz. 21. yy'"a girerken vatandaşlarımızın bu temel haklarını kullanmalarına imkan sağlayacak tüm önlemleri almayı; bu amaca hizmet edecek tüm *yönetimsel ve yasal düzenlemeleri* yapmayı amaçlamaktayız.

IV.1.3. Yerel yönetimlerin *parasal* ihtiyaçlarının merkezi yönetim yani, devlet tarafından karşılanmasına karşıyız. Bireyin ve özgür bireysel girişimin yaratıcılığı, becerisi, akılcılığı ve ekonomisinin yerel yönetime yansıması, belediyecilik alanında da liberal anlayışın özüdür.

IV.1.4. Liberal demokraside *halkın yerel yönetime katılımı* büyük önem arzeder. Birey yerel yönetimlerin belirlenmesinde, merkezi yönetimin belirlenmesine kıyasla, çok daha fazla *sorumluluk* üstlenmek durumundadır çünkü, yerel yönetimler bireyin günlük *yaşam kalitesini* doğrudan belirleyen mekanizmalardır.

IV.1.5. Bu anlayışla, *yerel kitle iletişim organlarının* gelişmesine de büyük önek vermekteyiz. Bu organların birey ile, yerel yönetimler arasında sağlıklı iletişimin tesisi için yaşamsal rol oynayacaklarına inanmaktayız (bkz. 1.1.6., II.2.7.).

IV.1.6. Yerel yönetimlerin seçiminde halka adaylar ile ilgili uygunluk, yeterlilik bilgisini, doğal olarak, adayların mensup oldukları *siyasi partiler* verecektir. Siyasi partiler için belediye başkan adayı belirleme kriteri (ölçüsü), herşeyden önce, adayın geçmişinde büyük ve kalabalık bir organizasyonu başarıyla yönetmiş olma *deneyimi* olmalıdır inancındayız.

IV.1.7. Başkan adaylarının *siyasi kimlik* sahibi olmaları, liberal demokrasinin önkoşulu olan *rekabet ortamını* yaratacağı için, zorunludur. Ancak, bu durumun siyasi popülizm (halk dalkavukluğu) aracı olarak kullanılması *riskinin* bulunduğu da bir gerçektir ve tecrübeler ile sabittir. Bu noktada bireye demokratik bur sorumluluk düşmekte; birey oy verirken adayın ve mensup olduğu siyasi partinin *yerel yönetim felsefesini'^* inceleme yükümlülüğü altına girmektedir.

IV.1.8. Liberal Parti yerel yönetimin, belediyeciliğin öncelikle bir *felsefe* sorunu olduğuna inanmaktadır. Bir diğer ifade ile, örneğin, kent

nedir, ne olmalıdır, nasıl olmalıdır, niçin olmalıdır vb sorunlara tutarlı ve doğru cevaplar verilebilmelidir inancındayız.

IV.2. Kent

IV.2.1. Kentler insanların yoğun biçimde yaşadıkları merkezlerdir. İnsanların bu merkezlerde yoğun biçimde yaşamak istemelerinin temelinde ise, *ekonomik çıkar* yatar yani, birey bu merkezde ekonomik yaşamını iyileştirici imkanlar bulmayı ümit eder.

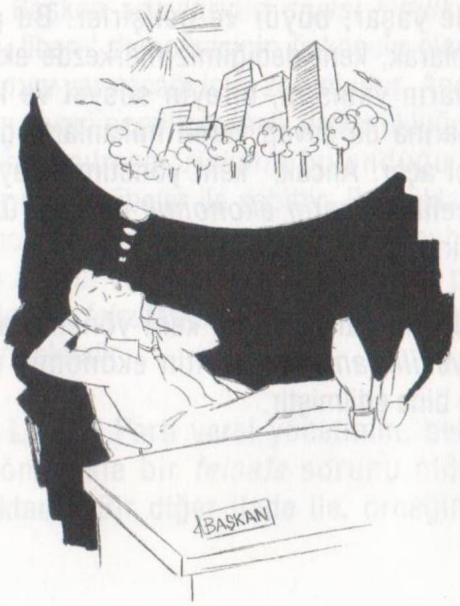
IV.2.2. İnsanlar öncelikle para kazanabildikleri yerlerde yaşar, büyür ve gelişirler. Bu gerçek, doğal olarak, kent dediğimiz merkezde ekonomik kurumların yanısıra, bireyin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına da cevap veren imkanların gelişmesine yol açar. Ancak, kent yönetim anlayışı yine de öncelikle *kentin ekonomik gerçeği* üzerinde yapılanır.

IV. 2.3. Liberal Parti'nin kent yönetim anlayışı, *belediyecilik anlayışı,* kentin ekonomik gerçeği üzerine bina edilmiştir.

IV.3. Belediye Başkanı'nın Görevi

IV.3.1. Bir belediye başkanının görevi kenti her anlamda *yaşanılabilir* bir merkez haline getirmek ve bunu söz konusu kentin özgün yapısından hareketle, yapmaktır.

IV.3.2. Her kentin kendine özgün bir yapısı, özelliği ve dolayısıyla, *değeri* vardır. Dolayısıyla, bir kentin yöneticisi, o kenti ucuz kılmak gibi bir yaklaşım benimseyemez çünkü, bu mümkün değildir; *çağdaş şehircilik* anlayışına aykırıdır. Her şehrin bir fiyatı vardır tıpkı, araba kullanmanın hatta, lüks araba kullanmanın fiyatı olduğu gibi!

IV.4. Yatırımlar

IV.4.1. Kentler *en büyük, en kaliteli yatırımların* yapıldığı merkezler olmak durumundadır çünkü, bir yatırımdan ne kadar çok insan yararlanıyorsa, o yatırım okadar çabuk kendisini geri öder. Kentlerde ucuz, kalitesiz ve kısa vadeli yatırımlar yapmak en büyük *israftır.*

IV.4.2. Büyük ve kaliteli yatırımların yapıldığı kentler, *pahallı* merkezler olacaktır ve dolayısıyla, bu pahallı merkezlerde sunulan hizmetlerin de, çok kaliteli olmaları gerekir.

IV.5. Parasal Kaynak

IV.5.1. Kentelere yapılan yatırımların parasal kaynağı büyük ölçüde kentdeki *gayrimenkul rantından* elde edilmek durumundadır. Bir diğer kaynak ise, kente özgü *tüketim vergileri* olacaktır (bkz. IV.1.3.). Bir diğer ifade ile, bir kent için yapılan yatırım giderlerinin tümü, o kentteki mülk sahiplerinden ve kentin sunduğu mal/hizmetlerden yararlananlardan alınacaktır.

IV.5.2. Kentteki mülke *değerini veren,* yine kenttir. Örneğin, aynı büyüklükte arazinin fiyatı İstanbul'da 10, Konya'da 4 ise; bu, o araziye kentin kattığı bir

değerdir yani, tarlayı büyük bir rant haline getiren kenttir. Dolayısıyla, yerel yönetimler kentlerdeki gayrımenkulleri gerçekçi ve ağır biçimde *vergilendirmek-*, elde ettikleri bu *kent rantının* belediye hizmetlerine yansımasını temin etmekle yükümlüdürler.

IV.5.3. *Gayrimenkul vergilerinin* büyük boyutlarda artması başlangıçta mülk sahiplerine ağır gelecektir. Ancak, bu yolla toplanan gelir yeniden kente harcanacağı için, orta ve uzun vadede mülk sahipleri daha karlı çıkacaklardır.

IV.5.4. Gayrimenkul en *kolay vergilendirilebilecek* metadır. Buna rağmen, gayrımenkulün ülkemizde en kolay vergi kaçırtabildiği alan olduğu da bir gerçektir. Bu hususun üzerinde titizlikle durulması ve durumun tersine çevrilmesi gerekmektedir.

IV.5.5. Kentte gayrımenkule konulan ağır vergi *hakkaniyetle* dağılacaktır. Örneğin, yüksek vergi ödeyen mülk sahibi mülkünü daha pahallıya kiraya verecek yada, bu mülkte sunduğu hizmeti/malı daha pahallıya satacaktır. Bu durum kentin *pahallı* bir merkez olması yani, ekonomik anlamda, *değerini bulması* demektir.

IV.5.6. Bu anlayışla, kentler *ucuz merkezler* olamaz, olmamalıdır. SHP belediyelerinin örneğin,

İstanbul'da bedava ekmek, süt dağıtmaları bu nedenle *çağdaş şehirciliğin yüzkarası* uygulamalardır ve *siyasi popülizmdir.* Unutulmamalıdır ki, fiyat arz ve talebe göre oluşur ve maliyetle alakası yoktur. Bu gerçek çağdaş kent yönetimi için de geçerlidir.

IV.6. İmar

IV.6.1. Kentlerde imar durumunda sorun olan arazilerin tümü *belediyelere mal edilmelidir çünkü,* kentte arazi sahibi bireyin bu arazi üzerinde örneğin, 20-30 katlı bina yapması, aslında kentin olan rantı bireyin elde etmesi demektir ve bu çağdaş şehircilik anlayışına terstir (bkz. IV.5.1., IV.5.2.).

IV.6.2. Yeni inşa edilen gayrımenkuller de gerçekçi ve ağır biçimde *vergilendirilmek* veya önemli ölçüde *kamulaştırılmak* durumundadır. Örneğin, İstanbul'un enpahallı merkezinde işhanı yapmak isteyen mülk sahibi ya bu işhanının değerinin yarısını vergi olarak belediyeye ödeyecek, yada belediye imar izni verirken söz konusu değerin yarısına kamulaştırma yoluyla sahip olacaktır. Bu tıpkı arazi sahibi bireyin müteahhit ile kat karşılığı yaptığı anlaşmaya benzer.

IV.7. Kentte Özel Mülkiyet

IV.7.1. Kent merkezlerinde *özel mülkiyet* zaman içinde kaldırılmak durumundadır çünkü, böyle kaldığı sürece şehir rantı şahıslara *peşkeş* çekiliyor demektir.

IV.7.2. Kentte özel mülkiyete yol açmamak için mücavir alanlar gelişmeden, *kamulaştırılmak* suretiyle belediyeye mal edilmelidir.

IV.7.3. *Özel mülkiyet* kapsamındaki mevcut alanları ise belediyeler lease'e (kiraya) çevirmek yada gerçekçi biçimde ve yüksek oranlarda vergilendirmek durumundadır. Temel amaç, şehirciliğin gelişmesi için *kent rantının* yerel yönetimlere akmasını sağlamaktır.

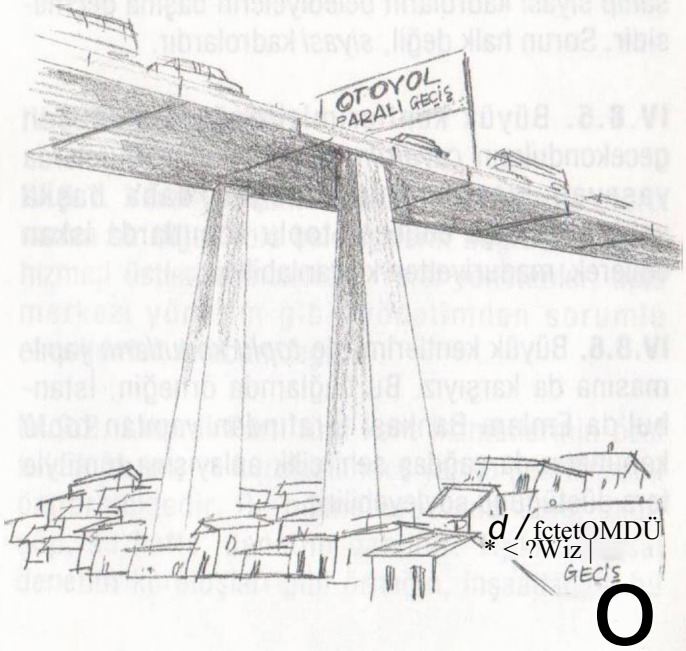
IV.7.4. Liberal Parti kentin hizmetlerinden mülk sahiplerinin yararlanmasını ve fakat, kentin külfetini yerel yönetimlerin çekmesini haksızlık olarak değerlendirmekte; bu durumun *çağdaş şehircilik* anlayışı ile ters düştüğüne inanmaktadır.

IV.8. Gecekondular

IV.8.1. Kentlerdeki tüm gecekondu tapuları, önceden verilen resmi tapular dahil, *iptal edilmelidir*

çünkü, gecekondu yapan bireye tapu vermek, devlet bankasını soyana banka cüzdanı vermekle eşanlamlıdır.

IV.8.2. Bir hukuk devletinde *kamu malını gaspeden* birey, değil ödüllendirilmek, cezalandırılır. Bireyin böylesi tutumunu haklı gösterecek hiçbir ekonomik yada sosyal gerekçe olamaz. Bugün özellikle, büyük kentlerimizde, sokak satıcıları ile, gecekondularla kamu malı gaspına göz yumulmakta; şehir rantı popülist nedenlerle, birtakım insanlara peşkeş çekilmektedir.

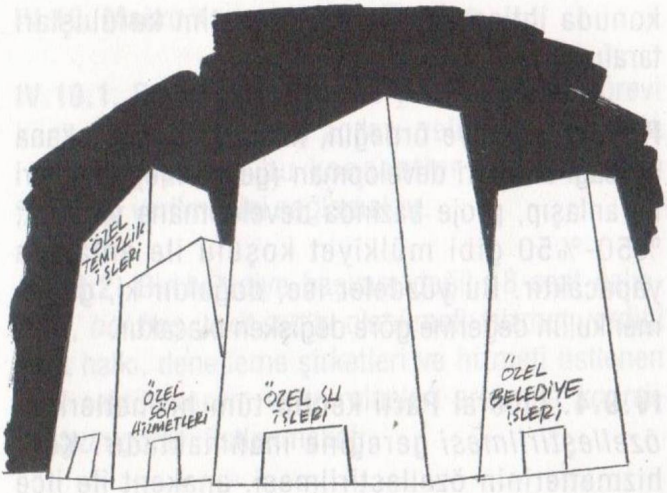

IV.8.3. Bu gelişmeye önayak olan, maalesef, belediyecilikte aynı zamanda en radikal uygulamaların da öncüsü olarak tarihe geçecek olan *Anavatan Partisi* hükümetleridir ki, şehirciliğimize büyük darbe vurmuştur.

IV.8.4. Liberal Parti olası tepkilere rağmen, bu gelişmenin *durdurulması* ve geri çevrilmesi gereğine inanmaktadır. Bir gecekondu yaptıktan sonra örneğin, İstanbul gibi dünyanın en değerli merkezlerinden birinde, hiç çabasız multi-milyarder olunamayacağını halkımızın anlamaması mümkün değildir. Önemli olan, bunu anlatma cesaretine sahip siyasi kadroların belediyelerin başına geçmesidir. Sorun halk değil, *siyasi* kadrolardır.

IV.8.5. Büyük kentlerimizi boğarak, gelişen gecekonduların *caydırılması* zorunludur. Buralarda yaşayan insanlarımız örneğin, daha başka şehirlerde inşa edilecek toplu konutlarda İskan edilerek, maduriyetten kurtarılabilinir.

IV.8.6. Büyük kentlerimizde *toplu konutların* yapılmasına da karşıyız. Bu bağlamda örneğin, İstanbul'da Emlam Bankası tarafından yapılan toplu konutların da çağdaş şehircilik anlayışına tümüyle ters düştüğünü söyleyebiliriz.

IV.9. Kent Hizmetleri

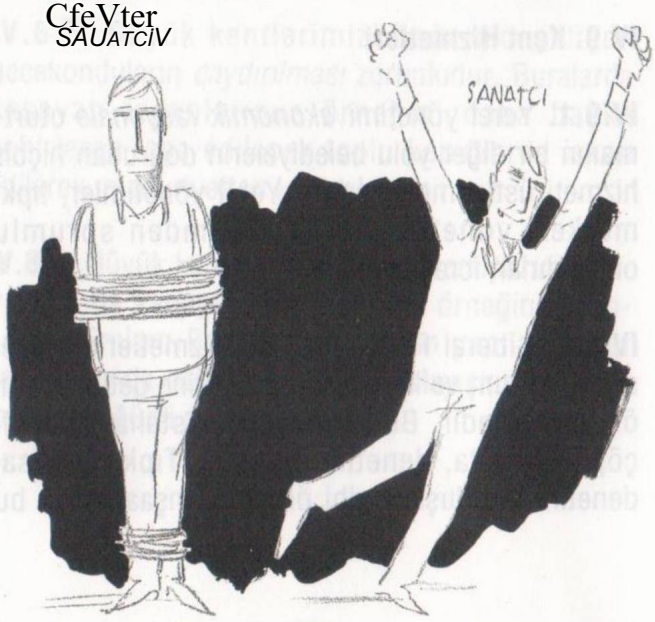
IV.9.1. Yerel yönetimi *ekonomik rasyonale* oturtmanın bir diğer yolu belediyelerin doğrudan hiçbir hizmeti üstlenmemeleridir. Yerel yönetimler, tıpkı merkezi yönetim gibi, yönetimden sorumlu olmalıdırlar; icradan değil.

IV.9.2. Liberal Parti tüm kent hizmetlerinin özel sektör kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesini öngörmektedir. Bu hizmetlere hastahane, okul, çöp, su hatta, denetim dahildir. Tıpkı finansal
[4] denetim kuruluşları gibi örneğin, inşaatlar da bu

konuda ihtisaslaşmış özel denetim kuruluşları tarafından denetlenecektir.

IV.9.3. Belediye örneğin, *kamulaştırarak* iskana açacağı arazileri developman (geliştirme) şirketleri ile anlaşıp, proje bazında developmana verecek; %50-%50 gibi mülkiyet koşulu ile anlaşma yapacaktır. Bu yüzdeler ise, doğaldır ki, gayrı-menkulün değerine göre değişken olacaktır.

IV.9.4. Liberal Parti kentin tüm hizmetlerinin *özelleştirilmesi* gereğine inanmaktadır. Kent hizmetlerinin özelleştirilmesi, anakent ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan sorunları da ortadan kaldıracaktır.

IV.10. Makro Konseptlerve Planlar

IV.10.1. Belediye başkanı ve yöneticilerinin görevi kent için *makro* bakış açıları geliştirmek; halkla içiçe yaşayarak, bu konseptler çerçevesinde hizmetin verilmesini sağlamaktır.

IV.10.2. Bir belediye başkanı değil 18 saat çalışmak, *bol boş vakit* sahibi olabilmeli; hizmet verdiği kent halkı, denetleme şirketleri ve hizmeti üstlenen özel sektör kurum ve kuruluşları arasında *koordinasyon* görevi üstlenmelidir.

IV.10.3. Makro bakış açıları ile kastedilen şudur: Kentin özgün kimliğinden hareketle örneğin, İstanbul'da yaşayan insanların deniz ile ilişkisinin geliştirilmesi konsepti; yapılaşmayı bu konsepte göre düzenleme vb.

IV.11. Kültür ve Sanat

IV.11.1. Kentte ekonomik ihtiyaçları karşılanan birey, hemen akabinde ve doğasının gereği olarak, *sosyal ve kültürel zenginlik* talep edecektir. Kent, kent olarak nitelenebilmesi için, bireyin bu ihtiyaçlarını da eşzamanlı olarak karşılamak durumundadır.

IV.11.2. Liberal Parti yerel yönetimlerin de *sanat ve kültür faaliyetlerinin* içinde olmasına karşıdır. Sanat ve kültür insanının devlet yada yerel yönetimden maaşa bağlanmasının onun kimliği ve onuru ile bağdaşmadığına; böylesi bir ortamın bağımsızlığı, yaratıcılığı ve dolayısıyla, sanatın işlevini yok ettiğine inanmaktadır.

IV.11.3. Kentte sanat ve kültür faaliyetlerinin *teşvik* edilmesi, yerel yönetimlerin asli görevlerinden biridir. Bu teşvik doğrudan icra ederek değil, tüm kültür ve sanat faaliyetlerinin *vergiden muaf* tutulması yoluyla sağlanacaktır (bkz. H.2.7.). Örneğin, tiyatro, sergi alanı, sinema vb binalardan gayrimenkul vergisi alınmayacaktır.

IV.11.4. Aynı bağlanda bir diğer görüşümüz, kentte *halka açık* mekanların tümünde gayrimenkul vergilerinin düşük tutulması yani, verginin emlağın işlevine göre belirlenmesidir.

EKLER

EK1: Tanımlamalar

Liberal
Liberalizm
Liberalleşme
Liberalleştirme
Ana Tez
Tarihçe
İktisadi düşünce bağlamında
Siyasi düşünce bağlamında

EK 2: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

EK 1: Tanımlamalar / Büyük Larousse 1993

Liberal

1. Kişi özgürlükleri, düşünce özgürlüğü ve siyasi özgürlükler yanlısı kişi; başkalarına karşı hoşgörülü olan kimse, hoşgörüye dayanan tutum.

2. Ekonomik liberalizmden yana olan kişi; liberalizm yandaşı; kişi özgürlüklerini savunan davranış, tutum, görüş, örneğin, liberal görüş, liberal reform, liberal ekonomi, liberal kapitalizm vb.

Liberalizm

1. iktisadi düşünce tarzı olarak bireye, onun özgürlüğüne ve kamu yararına sonuçlanacağı için, bireysel etkinliklerde özgürlüğe ayrıcalık tanıyan kuram.

2. Devletin bireysel özgürlükler karşısındaki yetkilerini sınırlamayı öngören siyasal öğreti.

Liberalleşme

Daha çok özgürlük kazanmak eylemi; liberalizm doğrultusunda değişmek, liberal düşünce ve davranışlar edinmek.

Liberalleştirme

Daha çok özgürlük vermek eylemi; bir politik rejimi liberalleştirme, ticareti liberalleştirme gibi; liberalizm doğrultusunda bir değişim sağlamak.

Ana Tez

Liberalizmin ana tezi, iktisat alanında kendiliğinden oluşan bir doğal düzenin varlığı iddiasına dayanır. Bireylerin rolü, tıpkı mekanik yada fizik yasalar örneğindeki gibi, iktisadi sistemi dengeye doğru götüren iktisat yasalarını keşfetmekle sınırlı kalmalıdır. Bunlar insanın yaradılışına uygun yasalardır. Liberal insan, "homo oeconomicus" yani, en az zahmetle, en çok kazanç sağlamaktan başka bir amaç gütmeyen, akıl sahibi varlıktır, insan böylesine özgür davranmakla doğal iktisadi düzenin gerçekleşmesini sağlar. Bireysel çıkarlarla, toplumun genel çıkarı çakışır ve uyuma kavuşur.

Öyleyse, insan kendisine en fazla özgürlük tanınması gereken iktisadi karar birimidir. Devlet ve özel guruplar müdahaleleri ile bireyler arasında rekabetin serbestçe işlemesini engellemekten kaçınmalıdır. Üretim ve tüketim fiyat mekanizması sayesinde dengelenecektir; emek ve sermaye arzı ile talep, gelir mekanizması sayesinde ayarlanacaktır.

Liberal iktisatçılar yukarıda sözü edilen rekabetin sonucuna ilişkin yorumlarında birbirlerinden ayrılmakla birlikte (örneğin, çoğunluğu Fransız olan iyimser iktisatçılara göre, bu sonuç olabileceklerin en iyisidir; çoğunluğu İngiliz olan kötümserlere göre ise, bu sonuç olabileceklerin en az kötüsüdür) her iki görüş de serbest rekabetin ve devletin müdahaleden kaçınmasının zorunlu olduğunda birleşir.

Tarihçe

İktisadi düşünce bağlamında liberal okul, XVII. ve XIX. yy'ların büyük iktisatçıları tarafından temsil edilmiştir. İngiltere'de Adam Smith, Malthus, Ricardo, John Stuart Mili; Fransa'da Jean-Baptiste Say, Frederic Bastiat gibi. Liberalizm yeni klasik iktisatçılar tarafından daha da çok benimsenmiştir

ve son derece kapsamlı bir şekilde uygulanmıştır. 1929 bunalımı kuramın doğruluğu üzerinde kuşku bulutlarının toplanmasına yol açmış; böylece, bazı dengesizliklere çare bulmak üzere, devletin piyasa ekonomisine karışmasını haklı gösteren müdahalecilik kuramı ortaya çıkmıştır. Bu kuram birçok ülke tarafından benimsenmişse de, yeni liberal okul tarafından zamanla yumuşatılmıştır. 1974 bunalımından sonra, bu müdahaleci politikalar eleştirilmiş; aşırı müdahalelerinden ötürü özellikle, devlet bunalımdan sorumlu tutulmuş ve katıksız bir liberalizme dönülmesi gereği bazı ülkeler ve özellikle ABD'de benimsenerek, uygulamaya konulmuştur.

Siyasi düşünce bağlamında liberal öğreti, esas olarak XVIII. yy'da monarşik mutlakiyetçiliğe kârşı verilen mücadele ile biçimlenmiştir. Ancak, bu doktrin halk egemenliği ile ilgili tahlilleri ve bunların sonuçlarını üstlenme yoluna da gitmemiştir. Yükselen liberal burjuvaziye göre, siyasal iktidarın müdahalesi, bireysel etkinliklerin düzenlenmesi ve korunmasına ilişkin görevlerle (kolluk, adalet, savunma) sınırlı kalmalı; siyasal iktidar özel girişimi ezecek yada kısıtlayacak her türlü müdahalecilikten kaçınmalıdır.

Bu ilke devlet düzeninde en azından üç sonuç doğurmaktadır:

1. Öncelikle devlet, Locke ve Montesquieu tarafından kuramsallaştırılan kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun olarak örgütlenmelidir. Tocqueville'in savunduğu yerinden yönetim ilkesi de, bu anlayışın içinde yer alır.

2. Demokrasi temsili ve parlamenter olmalıdır çünkü, yanlızca bu demokrasi biçiminde seçimler bir süzgeç işi gördüğü ve halk çoğunluğunun her türlü diktacılığını önlediğinden dolayı, esasta halka ait olan iktidar hakkının, uygulamad seçkinler tarafından kullanılması sağlanmış olur.

3. Devlet bireyin vazgeçilmez hak ve özgürlüklerini ve özellikle, mülkiyet hakkını resmen güvence altına alan hukuka tabi kılınır.

.....

EK 2: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin de 51 kurucu üyesi arasında yer aldığı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 10 Aralık 1948 tarihinde metni aşağıda yer alan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni kabul ve ilan etti. Genel Kurul, tarihi gelişmenin ardından bütün üye ülkelerden Bildirge metninin yayınlanmasını ve bunun, ülkelerin ve bölgelerin siyasi durumları itibariyle hiçbir ayırım gözetilmeksizin, dağıtılmasını; özellikle okullarda ve diğer kültür kurumlarında okutulmasının sağlanmasını talep etti.

Önsöz

insanlık ailesinin bütün üyelerinde var olan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul edilmez haklarının tanınması hususunun özgürlüğün, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına;

İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana yönelten vahşete neden olmuş bulunmasına; dehşetten ve yoksulluktan kurtulmuş olacakları bir dünyanın kurulmasını en yüksek amaç olarak ilan etmiş bulunmasına; insanın baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için, insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunmasının bir zorunluluk olmasına;

BM halklarının Anlaşma da insanın temel haklarına, insanın haysiyet ve değerlerine, erkek-kadın eşitliğine olan imanlarını bir kere daha ilan etmiş olmalarına; sosyal ilerlemeyi kolaylaştırmaya, daha geniş özgürlük içinde, daha iyi yaşam şartları kurmaya karar verdiklerini beyan etmiş bulunmalarına;

Üye devletlerin BM ile işbirliği içerisinde insan haklarına ve

temel özgürlüklerine bütün dünyaca gerçekten saygı gösterilmesinin teminini tahhüt etmiş bulunmalarına;

Bu haklar ve özgürlüklerin herkes tarafından aynı şekilde anlaşılmasının, yukarıdaki taahhütün yerine getirilmesi için son derece önemli bulunmasına göre;

BM Genel Kurulu insanlık topluluğunun bütün fertleriyle ile uzuvlarının bu Bildirge'yi daima göz önünde tutarak; öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve özgürlüklere saygıyı geliştirmeye; gittikçe artan ulusal ve uluslararası önlemlerle dünyaca tanınmasını ve uygulanmasını sağlamaya gayret etmeleri için, işbu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni ilan eder.

Madde 1
Bütün insanlar özgür; hak ve haysiyetler bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

Madde 2
Herkes ırk, renk, cins, dil, siyasi veya diğer herhangi bir akide, ulusal veya sosyal köken, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin, işbu Bildirge'de ilan olunan tüm haklardan ve tüm özgürlüklerden yararlanabilir.

Bundan başka, bağımsız ülke uyruğu olsun, vesayet altında bulunan, sair egemenlik kayıtlamasına tabi ülke uyruğu olsun; bir şahıs hakkında uyruğu bulunduğu ülke veya ülkenin siyasi, hukuki veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayrılık gözetilmeyecektir.

Madde 3
Yaşamak, özgürlük ve kişi güvencesi her insanın hakkıdır.

Madde 4
Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her şekliyle yasaktır.

Madde 5
Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ve haysiyet kırıcı zalim cezalara veya muameleye tabi tutulamaz.

Madde 6
Herkes, her nerede olursa, olsun, hukuk kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.

Madde 7
Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak, kanunun eşit korunmasından yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin işbu Bildirge'ye aykırı her türlü ayırtedici muameleye karşı ve böyle bir muamele için yapılabilecek her türlü kışkırtmaya karşı korunma hakkı vardır.

Madde 8
Her şahsın kendisine anayasa ve kanun ile tanınan temel haklara aykırı muameleye karşı fiili sonuç verecek şekilde ulusal mahkemelere müracaat hakkı vardır.

Madde 9
Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıkonulamaz veya sürülemez.

Madde 10
Herkes haklarının, vecibelerinin veya kendisine karşı cezai nitelikte herhangi bir isnadın tesbitinde, tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

Madde 11

1. Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün imkanların sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama ile, kanunen suçlu olduğu tesbit edilmedikçe, masum sayılır. 2. Hiç kimse, işlendikleri sırada ulusal ve uluslararası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkum edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez.

Madde 12

Hiç kimse, özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususunda keyfi karışmalar, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz kalamaz. Herkesin, bu karışma ve tecavüzlere karşı korunma hakkı vardır.

Madde 13

1. Herkes, herhangi bir devletin arazisi dahilinde serbestçe dolaşmak ve ikamet etmek hakkına sahiptir. 2. Herkes, kendi ülkesi dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terketmek veya ülkesine tekrar dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14

1. Herkes zulum karşısında başka ülkelere iltica etmek ve bu ülkeler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkına sahiptir. 2. Bu hak, adi bir suç veya BM prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere gerçekten dayanan kovuşturmalar halinde ileri sürülemez.

Madde 15

1. Her ferdin bir vatandaşlık hakkı vardır. 2. Hiç kimse keyfi olarak vatandaşlığından veya vatandaşlığını değiştirmek hakkından mahrum edilemez.

Madde 16

1. Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, vatandaşlık veya din bakımından hiçbir kayda veya sınırlamaya tabi olmaksızın, evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir. 2. Evlenme akdi ancak, müstakbel eşlerin serbest ve tam rızası ile yapılır. 3.'Aile, toplumun tabii, temel unsurudur; toplum ve devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.

Madde 17

1. Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mülk sahibi olma hakkına sahiptir. 2. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez.

Madde 18

Her şahsın fikir, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak din ve kanaat değiştirme özgürlüğünü; dinin veya kanaatin tek başına veya topluca, açık olarak veya özel biçimde öğretim, uygulama, ibadet ve ayinlerle ortaya koyma özgürlüklerini gerektirir.

Madde 19

Her ferdin fikir ve ifade özgürlüklerine hakkı vardır. Bu hak, fikirlerinden ötürü rahatsız edilmek, ülke sınırları konu edilmeksizin, bilgi ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek veya yaymak hakkını gerektirir.

Madde 20

1. Her şahıs barışçıl biçimde toplanma veya dernek kurma ve derneğe katılma serbestisine sahiptir. 2. Hiç kimse bir derneğe mensup olmaya zorlanamaz.

Madde 21

1. Her şahsın doğrudan, doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla ülkesinin kamu işleri yönetimine katılmak hakkı vardır. 2. Her şahsın ülkesinin kamu hizmet-

lerinden eşitlikle yararlanmak hakkı vardır. 3. Halkın idaresi hükümet otoritesinin esasıdır. Bu irade gizli şekilde veya serbestliği sağlayacak benzer bir usul ile cereyan edecek ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan devri ve dürüst seçimlerle ifade edilir.

Madde 22
Her şahsın, toplumun bir üyesi olması nedeniyle, sosyal güvenliği, haysiyet için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zorunlu olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların ulusal gayret, uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin teşkilatı ve kaynaklarıyla uygunluk içinde gerçekleştirilmesine hakkı vardır.

Madde 23
1. Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır. 2. Herkesin, hiçbir fark gözetmeksizin, eşit çalışma karşılığında, eşit ücrete hakkı vardır. 3. Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine, insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır. **4.** Herkesin çıkarlarının korunması için, sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

Madde 24
Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle, çalışma süresinin makul biçimde sınırlanmasına ve belirli devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

Madde 25
1. Her şahsın gerek kendisi, gerekse ailesi için yiyecek, giyim, mesken, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetleri dahil olmak üzere, sağlığını ve refahını temin edecek uygun bir yaşam düzeyine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık

veya geçim imkanlarından iradesi dışında mahkum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır. 2. Analık ve çocukluk özel ihtimam ve yardım görmek hakkına sahiptir. Bütün çocuklar, evlilik içinde veya dışında olsunlar, aynı sosyal korumadan yararlanır.

Madde 26

1. Her şahsın eğitime hakkı vardır. Eğitim parasızdır; hiç olmazsa ilk ve temel eğitim aşamalarında böyle olmalıdır. İlk eğitim zorunludur. Teknik ve mesleki öğretimden herkes yararlanabilmelidir. Yüksek öğretim liyakatlerine göre, herkese tam eşitlikle açık olmalıdır. 2. Eğitim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla, temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesini amaçlamalıdır. Bütün uluslar ırk ve din gurupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve BM'in barışın devamlılığı yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir. 3. Ana, baba çocuklarına verilecek eğitim türünü tercihen seçme hakkına sahiptirler.

Madde 27

Herkesin toplumun kültürel faaliyetlerine serbestçe katılma veya sanat eserlerinden doğan manevi ve maddi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 28

Herkesin işbu Bildirge'de öngörülen hak ve özgürlüklerin uygulanmasını sağlayacak bir sosyal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

Madde 29

1. Her şahsın şahsiyetinin serbest ve tam gelişmesi ancak, bunun içinde yaşamasıyla mümkün olacağı topluluğa karşı yükümlülükleri vardır. 2. Herkes haklarını kullanmak ve özgürlüklerinden yararlanmak hususunda ancak, kanun ile sırf başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınmasını ve bun-

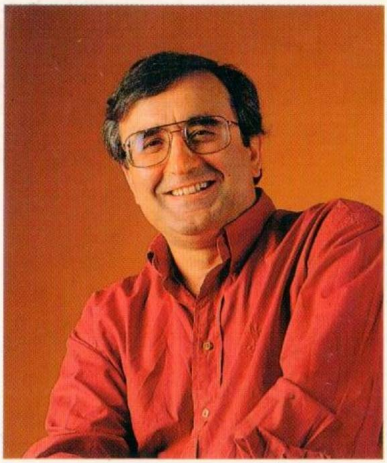
lara saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla ve demokratik bir toplumda ahlak, düzen ve genel refahın haklı icaplarını karşılamak için saptanmış kayıtlamalara tabidir. 3. Bu hak ve özgürlükler hiçbir yönüyle BM amaç ve prensiplerine aykırı olarak kullanılamaz.

Madde 30

İşbu Bildirge'nin hiçbir hükmü, içinde ilan olunan hak ve özgürlükleri bir devlet, zümre veya fert tarafından yok edilmesini güden bir faaliyete, girişime veya bilfiil bunu işlemeye, herhangi bir hak gerektirir biçimde yorumlanamaz.

LİBERAL PARTİ

Genel Merkez

Bir devleti yönetmeye talibiz, insanların kalbini ve beynini değil.

Genel Başkan